

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет перекладознавства

Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНСТРУКЦІЙ
ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ
ТА СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ
(на матеріалі повісті Дж. Лондона *Martin Eden* ‘Мартін Іден’)

Студентки групи МПа 53-18
денної форми навчання
факультету перекладачів
спеціальності 035 Філологія,
спеціалізації 035.041 Германські мови
і літератури (переклад включно),
перша – англійська,
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад (англійська
мова і друга іноземна мова)
Литвин Марії Романівни

Допущена до захисту
« ____ » _____ 2019 року

Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Ніконова В.Г.

Завідувач кафедри
_____ проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

School of Translation Studies

Korunets Department of English and German Philology and Translation

Master Qualifying Paper in Translation Studies

STRUCTURAL AND SEMANTIC SPECIFICS OF CONSTRUCTIONS
WITH SECONDARY PREDICATION AND WAYS OF THEIR
TRANSLATION IN UKRAINIAN
(case study of J. London's *Martin Eden*)

Group MPa 53-18
Faculty of translation
Full-time student
Majoring 035 Philology,
Specialization 035.041 Germanic
Languages and Literature (including
Translation), English as the first
language, Educational Programme
Translation Studies: Specialized
Translation (English and Second
Foreign Language)
Maria Lytvyn

Research supervisor:
V.H. Nikonova
Doctor of Philology,
Full Professor

Kyiv – 2019

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І.В. Корунця

Затверджую:

Завідувач кафедри англійської і німецької філології
та перекладу імені професора І.В. Корунця

(підпис)

д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.

“10” вересня 2019 р.

ЗАВДАННЯ
на дипломну роботу магістра з перекладознавства

студентки II курсу групи МПа53-18 факультету перекладознавства КНЛУ
Литвин Марії Романівни

спеціальності 035. Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи: Структурно-семантичні особливості конструкцій вторинної предикації та способи їх перекладу українською мовою (на матеріалі повісті Дж. Лондона *Marten Eden* ‘Мартін Іден’)

Науковий керівник доктор філологічних наук, професор Ніконова В.Г.

Дата видачі завдання “10” вересня 2019р.

Графік виконання дипломної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план дипломної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2018 р.	
2.	Написання теоретичної частини дипломної роботи (розділ 1)	Листопад 2018 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англомовних речень та їх переклад)	Грудень 2018 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини дипломної роботи (розділ 2)	Березень 2019 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини дипломної роботи (розділ 3)	Травень 2019 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної дипломної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2019 р.	
7.	Попередній захист дипломної роботи і подання завершеної дипломної роботи на кафедру	17 жовтня 2019 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту дипломної роботи	Жовтень 2019 р.	
9.	Захист дипломної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2019 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студентки II курсу групи МПа53-18 факультету перекладознавства спеціальності 035. Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Литвин Марії Романівни

за темою: Структурно-семантичні особливості конструкцій вторинної предикації та способи їх перекладу українською мовою (на матеріалі повісті Дж. Лондона *Marten Eden* ‘Мартін Іден’)

Відповідність дипломної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	☐ усі компоненти присутні , ☐ один компонент відсутній ☐ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ незначні помилки в оформленні ☐ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

Дипломна робота _____ може бути (не може бути)

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

(підпис керівника)

(_____)
(ПІБ керівника)

” ___ ” _____ 2019 року.

РЕЦЕНЗІЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки) II курсу групи Мпа53-18 факультету перекладознавства спеціальності 035. Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Литвини Марії Романівни

За темою: Структурно-семантичні особливості конструкцій вторинної предикації та способи їх перекладу українською мовою (на матеріалі повісті Дж. Лондона *Marten Eden* ‘Мартін Іден’)

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — <i>загалом 10 балів</i> (усі компоненти присутні – 10, один компонент відсутній – 5, декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до дипломної роботи — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10, поодинокі огріхи у форматуванні – 8, незначні помилки в оформленні – 6, значні помилки в оформленні – 4, оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10, поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8, несуттєві помилки у формулюваннях – 6, суттєві помилки у формулюваннях – 4, не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10, несуттєві помилки у формулюваннях – 8, недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6, відсутній критичний аналіз наукових праць – 4, не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10, несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8, несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6, суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4, відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10, несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8, несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6, суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4, відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10, несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8, неповне висвітлення результатів дослідження – 6, часткове висвітлення результатів дослідження – 4, не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

« _____ » _____ 2019 р.

(ПІБ рецензента)

(підпис рецензента)

ЗМІСТ

ВСТУП	1
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОНСТРУКЦІЙ ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ В ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ У МОВОЗНАВСТВІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ	4
1.1 Структурні та функціональні особливості вторинної предикації	4
1.2 Перекладацькі стратегії відтворення вторинної предикації	10
1.3 Особливості художнього дискурсу та специфіка його перекладу	17
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2	
ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ НА РІЗНИХ МОВНИХ РІВНЯХ У ПОВІСТІ ДЖ.ЛОНДОНА <i>MARTIN EDEN</i> «МАРТІН ІДЕН».....	26
2.1 Синтаксичні вербалізатори конструкцій вторинної предикації	26
2.2 Прагматичні та стилістичні функції мовних вербалізаторів конструкцій вторинної предикації	34
Висновки до розділу 2	43
РОЗДІЛ 3	
ВІДТВОРЕННЯ ВЕРБАЛІЗАТОРІВ КОНСТРУКЦІЙ ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ПОВІСТІ ДЖ.ЛОНДОНА <i>MARTIN EDEN</i> «МАРТІН ІДЕН».....	46
3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою вербалізаторів ССВП у перекладі повісті Дж. Лондона “Martin Eden” «Мартін Іден».....	46
3.2 Застосування перекладацьких трансформацій для збереження прагматичних функцій вербалізаторів конструкцій вторинної предикації у перекладі англійськомовної повісті	59
3.2.1. Лексичні трансформації	59

3.2.2. Лексико-граматичні трансформації	63
3.2.3 Граматичні трансформації	66
Висновки до розділу 3.....	69
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	82
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	82
ДОДАТОК А. Конструкції вторинної предикації та їх відтворення в українському перекладі	83
SUMMARY.....	104

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність дослідження зумовлена постійним зростанням наукового інтересу до функціонування конструкцій з безособовими формами дієслова у перекладі, які також іменують синтаксичними структурами вторинної предикації (далі ССВП), оскільки вони характеризуються регулярною реалізацією в англійській мові та не мають прямих відповідників в українській. До них належать структури, що відомі як складний додаток (Complex Object), складний підмет (Complex Subject), інфінітивна конструкція з прийменником for (For-to-Infinitive Construction), абсолютна дієприкметникова конструкція (Absolute Participial Construction) і герундіальна предикативна конструкція (Gerundial Predicative Construction) [14: 398].

Мета і завдання дослідження. Визначити структурні та функціональні характеристики структур вторинної предикації в сучасній англійській мові для їхнього формалізованого опису та дослідити способи їх перекладу в літературному дискурсі на матеріалі повісті Дж. Лондона Martin Eden ‘Мартін Іден’.

Для досягнення цієї мети слід вирішити такі **завдання**:

- виокремити диференційні ознаки структур вторинної предикації в сучасній англійській мові;
- дати структурну характеристику ССВП сучасної англійської мови на основі входження цієї одиниці до синтаксичної структури речення;
- встановити повний інвентар ССВП сучасної англійської мови та критерії їхньої класифікації;
- дослідити функціональні характеристики ССВП та їхніх компонентів;
- окреслити принципи формально-граматичного моделювання ССВП;
- побудувати формальні моделі структур вторинної предикації.
- дослідити характеристики ССВП та способи їх перекладу в літературному дискурсі

Об'єктом дослідження є синтаксичні структури вторинної предикації, відомі в нормативній граматиці англійської мови як складний додаток (Complex Object), складний підмет (Complex Subject), інфінітивна конструкція з прийменником “for” (For-to-Infinitive Construction), абсолютна конструкція (Absolute Construction), герундіальна предикативна конструкція (Gerundial Predicative Construction).

Предметом аналізу є структурні і функціональні характеристики ССВП та способи їх перекладу в літературному дискурсі.

Матеріалом дослідження послужив роман “Martin Eden” Джека Лондона та його українськомовний переклад «Мартін Іден», виконаний Марією Рябовою.

Методи дослідження. Для опрацювання матеріалу дослідження застосовано такі методи: описовий метод – для виділення одиниць аналізу; метод дистрибутивного аналізу – для членування виділених одиниць (вторинна сегментація) на словоформи з метою їхнього аналізу, класифікації та інтерпретації для використання отриманих даних під час формалізованого опису ССВП.

Наукова новизна полягає в тому, що в науковій роботі визначено основні типи ССВП та запропоновано їхню класифікацію. Проаналізовано функціональні ознаки ССВП в літературному дискурсі. Розроблено методику перекладу вторинної предикації в літературному дискурсі.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані у дипломній роботі результати є певним внеском до загальної теорії перекладу, можуть використовуватись у навчально-методичних цілях, зокрема при вивченні англійського синтаксису. У результаті вивчення предмету дослідження було одержано результати, які можна використовувати у викладанні практичного курсу перекладу в вищій школі, навчально-методичних цілях, зокрема при вивченні англійського синтаксису та читання лекційних курсів із теоретичної граматики англійської мови (розділи “Частини мови: неособові форми дієслова”, “Синтаксис”); з основ структурної та прикладної лінгвістики; теорії перекладу.

Застосування результатів роботи в системах автоматизованого опрацювання мовної інформації підвищує ефективність розпізнавання синтаксичних структур вторинної предикації.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, трьох списків використаних джерел, додатку та резюме.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, визначено актуальність і наукову новизну дипломної роботи, мету і завдання дослідження, його об'єкт і предмет, сформульовано теоретичне та практичне значення отриманих результатів, викладено основні положення, що виносяться на захист.

У **першому розділі** визначено понятійний апарат дослідження, уточнено поняття вторинної предикації в межах представленої дослідження. Визначено методи аналізу ССВП. Описано основні методи перекладацьких трансформацій. Проаналізовано особливості художнього дискурсу.

У **другому розділі** проаналізовано структурні особливості ССВП, а саме встановлено тип їхнього входження до синтаксичної структури речення. Виокремлено диференційні ознаки досліджуваних одиниць та їхню класифікацію. Встановлено основні функціональні характеристики ССВП.

У **третьому розділі** досліджено основні методи перекладацьких трансформацій ССВП у реченні.

У **загальних висновках** підсумовано основні результати наукової праці, окреслено перспективи подальших досліджень.

Список використаних джерел включає 84 позиції, а також списки довідкової літератури та джерела ілюстративного матеріалу.

Додаток. Містить 100 речень іноземною мовою з досліджуваним лінгвістичним явищем.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОНСТРУКЦІЙ ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ В ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ

1.1 Структурні та функціональні особливості вторинної предикації

Сучасна лінгвістика, яка вбачає у реченні особливу синтаксичну одиницю із властивою їй багатоплановістю і багатоаспектністю, прагне створити типологію простого речення з урахуванням не лише його структурних, а й змістових рис, визначити місце простого ускладненого речення у граматичній системі мови.

Традиційно визначена категорія ускладнення пов'язана із синтаксичним явищем, яке учені узагальнюють у широкій назві – модифікація структури моделі граматично елементарного речення (І.Р.Вихованець, А.П.Загнітко, Л.О.Кадомцева, І.І.Слинько, Н.В.Гуйванюк, К.Ф.Шульжук та ін.). Термін «ускладнення» справді обіймає багато синтаксичних процесів, що можна звести в одне уявлення лише з погляду виходу речення за межі ядерної структури. Різні види ускладнення будови простого речення, за спостереженнями Л.О.Кадомцевої, функціонально й конститутивно відмінні [29: 63]. Саме тому диференціація синтаксичних процесів – редукції, компресії, транспозиції, модифікації, трансформації тощо – залишається актуальною проблемою мовознавчої науки. Аналіз ускладнених речень вимагає не тільки широкого ремаркування спостережуваних фактів, а й вивчення форми граматичного ускладнення. Аналіз фактичного матеріалу уможлиблює виділення декількох напрямків у трактуванні лінгвістичної сутності цього важливого поняття.

Розглянемо предикацію як основну складову мовленнєво-мисленнєвих процесів (С.Д.Кацнельсон, Г.П.Мельников, О.О.Залевська та ін.).

Зокрема Г.П.Мельников вважає, що під *предикацією* треба розуміти будь-який мисленнєвий акт, тобто зміну структури свідомості, що здійснюється під впливом сприйнятих знаків. Послідовність мовних знаків, що викликає хоча б єдину предикацію, автор пропонує назвати повідомленням [53: 119]. Предикація як процес зміни, який забезпечує формування нового, вихідного знання у свідомості слухача, стосується не тільки породження висловлення, його структури, але й розшифрування повідомлення адресатом, вихідного знання, що актуалізується у свідомості одержувача інформації у комунікативному акті. Перехід від старого знання до нового О.О.Залевська називає *актуальною предикацією*, основою для якої є позачасовий зв'язок предметів та ознак [23: 11]. Це зафіксоване в пам'яті знання про те, яким об'єктам відповідають ті чи інші ознаки і які ознаки належать тим чи іншим об'єктам.

На нашу думку, встановлення зв'язку типу «нове-дане» можна назвати «теморематизацією». В.А.Курдюмов у праці «Предикація та природа комунікації» обґрунтовує предикацію як динамічну основу мовної діяльності й мовних процесів та інтерпретує її як засіб сприйняття й осягнення дійсності за допомогою мовних структур у межах системної парадигми: «предикація – динамічна багатовимірна структура мови – онтологічна (= екзистенційна) сутність («природа») комунікації» [44: 237].

В.І.Іванова пропонує розрізнити предикацію в мові та предикацію в мовленні [25: 140], відношення між якими є аналогічними до відношень інших мовних явищ і одиниць у системі мови й мовлення. Предикація в системі мови, що містить лише моделі для втілення конкретного предикаційного акту, – це «предикація взагалі», тобто потенційне відношення між носієм предикативної ознаки і предикативною ознакою. Предикативне відношення у реченні характеризується з огляду на можливості виразити значення істинності / неістинності (з урахуванням суспільної свідомості, «узагальненого мовця»). У мовленні предикаційний акт – це окремий мінімальний мисленнєвий акт, у якому конкретному носієві предикативної ознаки приписується предикативна

ознака. Саме тому предикація у висловленні визначається поглядом мовця в межах даного дискурсу і пов'язана з повідомленням слухачеві стверджуваної мовцем характеристикації предикованого предикуючим [26: 140–141].

Наразі розглянемо предикацію як лінгвістичну («долінгвістичну» або семантичну) сутність.

Предикація у цьому аспекті або дорівнює пропозиції, глибинній структурі чи названій інакше іншій предзвуківій сутності, яка семантично відповідає елементарному реченню [62: 247, 248], або трактується як акт створення пропозиції, тобто поєднання її компонентів – суб'єкта (аргумента) і предиката (подібна операція в зарубіжних працях називається *verbalizing* або *propositionalizing*), або являє собою процес переходу від пропозиції до готового речення – висловлення [68: 393].

Предикація як відношення. Українські вчені розуміють предикацію насамперед як відношення між елементами речення (частіше за все між підметом і присудком), іноді це відношення іменується предикативністю. За О.О.Потебнею, суть предикативності якраз і полягає у вираженні дієсловом-присудком енергії суб'єкта, який створює свою ознаку [58: 91]. «Традиційне визначення речення як закінченого виразу думки словами, – зазначається в «Курсі сучасної української літературної мови», – правильно акцентує єдність і закінченість акту мислення і акту повідомлення. В основі цього акту в типовому для сучасної стадії розвитку мови реченні лежить не пасивне сприймання явищ навколишнього світу (включаючи в це поняття і внутрішній стан мовця), а активне їх зв'язування, приписування одним із цих явищ певної ознаки в часі і в способі, живе поєднання одного поняття з іншим (предикація)» [9: 7]. Докладніше про предикацію в такому плані говорить Л.А.Булаховський: «В об'єднанні частин думки, яке характеризує головну пару (підмет і присудок), найважливішою є та її психологічна і логічна властивість, за якою вже здавна закріплено назву предикації. На відміну від словосполучень взагалі, що подаються в мовному акті як щось ніби готове, сказати б, усталене, таке, що, власне, не підлягає зважуванню відносно того, мало чи ні утворитись

відповідне об'єднання понять, – об'єднання присудка з його підметом сприймається як наслідок акту ствердження (або заперечення) певного зв'язку (пор., хоч би, різницю – «високе дерево» і «дерево високе», тобто «... є високим»)» [9: 21]. У таке розуміння вносить деякі уточнення І.К.Кучеренко, розглядаючи думку, виражену реченням, у двох аспектах – як результат, матеріалізований у мовній одиниці (реченні), і як процес – акт мислення: «Предикативність речення полягає не в енергії суб'єкта, сприйманій через ознаку, виражену присудком, як створювану діяльність суб'єкта, а у вираженні активності пізнавального процесу людини, усвідомлюваної нами з характеру вияву думки, матеріалізованої в реченні» [46: 89].

Концептуально інше розуміння *предикації* подає О.А.Жаборюк, кваліфікуючи її як вужче, ніж предикативність, поняття. У плані історичного розвитку мислення предикативність є первісним, найзагальнішим усвідомленням людиною дійсності. Якщо предикативність притаманна людському мисленню як такому первісно, то предикація є «продуктом» його еволюції. Предикація – це вже концептуально-структуроване усвідомлення людиною навколишнього середовища, а точніше – усвідомлення своєї особи в ньому [20: 70].

Найбільш перспективним, на нашу думку, є дослідження пропозиції як відношення між елементами пропозиції. За концепцією І.Р.Вихованця, предикація – це семантико-синтаксична категорія речення, що стосується суб'єктно-предикатних відношень у їхньому абстрагованому від комунікативних категорій модальності, часу, особи й актуального членування речення вияві [12: 29]. Таким чином, вона відбиває акт творення семантично елементарного простого речення, що є знаком однієї ситуації. Учений розглядає предикацію у колі проблем, пов'язаних із дефініцією, кількістю й особливостями функціонування синтаксичних категорій як центральних понять синтаксису. Погоджуємося з думкою автора, що виникла потреба перекласифікації окремих категорій та (нерідко) їхнього термінологічного впорядкування.

Традиційно у простому реченні дослідники виділяють декілька видів предикації (праці І.Р.Вихованця, К.Г.Городенської, М.В.Мірченка, Н.В.Гуйванюк, Т.І.Лутак, Ю.Ф.Єщенко, Г.О.Золотової, Ю.С.Степанова, П.О.Леканта та ін.). Це насамперед так звана *«первинна» предикація* у двоскладних реченнях із дієсловом-присудком, вираженим особовою (вербумфінітною) формою [39: URL]. Саме предикація репрезентує структурний центр речення й одночасно його структурно-семантичний мінімум; інші компоненти структури речення поширюють, доповнюють, уточнюють висловлення. Крім первинної, існує ще й *вторинна предикація*, що виявляється у приписуванні предмету (або іншому об'єкту) певної ознаки. Вона не має самостійного модально-часового значення й ускладнює речення [39: URL].

Таким чином, компоненти із вторинною предикацією завжди семантично й граматично залежать від структур із первинною предикацією та існують на їх тлі: якби не було первинної предикації, то не виникала б і вторинна. Наявність вторинної предикації виокремлює асиметричні синтаксичні одиниці (прості ускладнені речення) і відрізняє речення синтаксично елементарне, але семантично складне від речення синтаксично неелементарного. Вихідною для нашого розуміння ускладненого простого речення стала концепція І.Р.Вихованця [12: 30], який розглядає його поряд із простими та складними реченнями як окрему синтаксичну форму, ускладнення якої, проте, має семантичний характер (інші погляди мають Г.О.Золотова, М.І.Черемісіна, Н.М.Сазонова, А.П.Загнітко та ін.).

У структурі простого ускладненого речення функціонує вторинний предикат, семантико-синтаксичні характеристики якого безпосередньо пов'язані з номінативними потенціями частин мови, з їх «нетотожністю на глибинному рівні» і «з різною референтною співвіднесеністю», закріпленою в тій чи іншій назві [42: 33]. Останнім часом учені дедалі частіше переходять від вивчення окремих частин мови в ономасіологічному аспекті до аналізу номінативних функцій окремих непередикативних словосполучень і

предикативних конструкцій (пропозиційна номінація), встановлюючи діалектичний зв'язок між номінацією і предикацією. У цьому аспекті з'ясуємо засоби вираження вторинної предикації у простому двоскладному реченні, погоджуючись із думкою Л.О.Кадомцевої: «Поняття ускладнення у сучасному синтаксисі виступає в обсязі двох значень: семантичного ускладнення структури речення включенням предикатних знаків чи предикатних виразів; розширення синтаксичних моделей речення (всіма тими компонентами, що встановлюються за межами предикативного центру речення)» [29: 62].

Синтаксичні структури *вторинної предикації* в англійській мові не мають безпосереднього аналогу в українській мові та створюють певні труднощі при перекладі з неї. До них належать структури, що традиційно іменуються складний додаток (Complex Object), складний підмет (Complex Subject), інфінітивна конструкція з прийменником “for” (For-to-Infinitive Construction), абсолютна конструкція (Absolute Construction) і герундіальна предикативна конструкція (Gerundial Predicative Construction) [18: 34]. Усі названі одиниці мають різне граматичне оформлення, проте характеризуються такою спільною рисою, як неузгодженість суб'єктно-предикатних відношень у їхній поверхневій структурі.

Вторинну предикацію (термін вперше використано у 1928 р. у праці Г.Поутсма) в англістиці досліджували [61: 459]: у порівнянні з первинною предикацією (О.І.Бродович, Н.М.Сазонова); у складі вчення про предикативні конструкції (Ю.М.Власова, Е.Я.Мороховська); у теорії синтаксису простого речення (Н.М.Сазонова).

Аналіз синтаксичної вторинної предикації у дослідженнях зарубіжних лінгвістів знаходимо досить рідко. Так, у працях Г.Поутсма, П.Робертса, М.Суона, Г.Уайтхола, Ч.Фріза, А.Хілла, А.Хорнбі та деяких працях Н.Хомського наявний лише опис окремих структур вторинної предикації. Деякі структури, що є об'єктом розгляду, можна знайти під заголовком non-finite clauses (Д.Бібер, Дж.Ліч та ін.). У працях С.Грінбаума, Р.Кверка та Дж.Ліча, Я.Свартвіка, виділяють subjectless nonfinite clauses та

nonfinite clauses with the subject (структури з неособовими формами дієслова, що мають підмет або характеризуються його відсутністю) [32: 66].

Структури вторинної предикації, характеризуються такими ознаками [33: 87]:

– це бінарні структури, що складаються з вторинного підмета та вторинного присудка. Вторинний підмет виражається іменником в називному відмінку, чи займенником в об'єктному відмінку, а вторинний присудок – неозначеною формою дієслова чи недієслівною частиною мови;

– вони залежать від структури первинної предикації, виконуючи в реченні функцію відповідно складного додатка, складного підмета, предикатива, означення, обставини (різних видів);

– вторинний підмет та вторинний присудок пов'язані відношеннями, аналогічними до відношень між первинним підметом та присудком у структурах первинної предикації, що виявляється за допомогою методу трансформації.

У наступному підрозділі розглянемо стратегії відтворення вторинної предикації у перекладі.

1.2 Перекладацькі стратегії відтворення вторинної предикації

Переклад є зіставленням двох мовних систем на всіх рівнях. Лінгвістичний рівень перекладу є найнижчим в ієрархії перекладацьких завдань, тим не менше, він вкрай необхідний для повноцінної передачі змісту тексту оригіналу. Зрозуміло, що перекладачу знадобиться передати не тільки суму смислів, закодованих у реченнях, але й інформацію, що відноситься до культури, традицій, смаків нації, що потребує виходу за суто лінгвістичну мовну систему (вищий рівень перекладу) і називається екстралінгвістичною інформацією, або фоновими знаннями. Але, як зазначає В.С.Виноградов, починається переклад із суто лінгвістичного рівня [11: 18].

У процесі перекладу часто стає неможливим використати буквальний словарний відповідник, і перекладач вдається до перетворення внутрішньої форми слова чи словосполучення або ж його повної заміни, тобто до перекладацької трансформації.

За визначенням, поданим у лінгвістичній енциклопедії О.О.Селіванової, трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [61: 536]. Взагалі цей термін використовується у багатьох галузях мовознавства і має безліч різноманітних визначень. Щоб дати визначення терміну «перекладацька трансформація» необхідно спочатку зрозуміти зміст, вкладений у нього. Різні вчені (Л.С.Бархударов, О.Д.Швейцер, Я.Й.Рецкер, В.Н.Комісаров, Л.К.Латишев, та ін.) по-різному інтерпритують це поняття. Наприклад, на думку Я.Й.Рецкера, трансформації є прийомами логічного мислення, які допомагають розкривати значення іншомовного слова в контексті і знайти йому відповідник, який не збігається зі словником [60: 38]. Загалом, перекладацькі трансформації можна вважати міжмовними перетвореннями, перебудовою вихідного тексту, або заміною його елементів задля досягнення перекладацької адекватності та еквівалентності. Основними характерними рисами перекладацьких трансформацій є міжмовний характер та цілеспрямованість на досягнення адекватності перекладу.

На сьогодні існує безліч класифікацій перекладацьких трансформацій запропонованих різними авторами. Наприклад, Л.К.Латишев [48: 78] класифікує перекладацькі трансформації за характером відхилення від міжмовних відповідностей, і поділяє їх на:

- 1) морфологічні – заміна однієї категоріальної форми іншими або кількома;
- 2) синтаксичні – зміна синтаксичної функції слів і словосполучень;
- 3) стилістичні – зміна стилістичного забарвлення відрізка тексту;

4) семантичні – зміна не лише форми вираження змісту, але і самого змісту, тобто за допомогою яких описана ситуація;

5) змішані – лексико-семантичні та синтаксично-морфологічні.

Я.Й.Рецкер, у свою чергу, виділяє лише два види трансформації: граматичні, до яких належать заміни частин мови або членів речення, та лексичні, що включають конкретизацію, генералізацію, диференціацію значень, компенсацію втрат, що виникають у процесі перекладу [60: 87].

Л.С.Бархударов у своїй класифікації розрізняє перекладацькі трансформації за формальними ознаками: перестановки, додавання, заміни, опущення [4: 112]. При цьому вчений підкреслює, що такий поділ є значною мірою приблизним і умовним.

Такі вчені, як А.М.Фітерман та Т.Р.Левицька у своїй спільній праці виділяють три типи перекладацьких трансформацій [49: 56]:

1) граматичні трансформації, до яких відносяться перестановки, опущення і додавання, перебудови та заміни пропозицій;

2) стилістичні трансформації, до яких належать такі прийоми, як синонімічні заміни та описовий переклад, компенсація та інші види замін.

3) лексичні трансформації, які включають в себе заміну і додавання, конкретизацію і генералізацію понять.

Наступною розглянемо класифікацію О.Д.Швейцера, який розрізняє такі групи трансформацій [65: 113]:

1) трансформації на компонентному рівні семантичної валентності у разі застосування різного роду замін. Наприклад, заміна морфологічних засобів лексичними, іншими морфологічними, синтаксичними або фразеологічними та інші;

2) трансформації, що здійснюються на референціальному рівні, тобто:

— конкретизація (або гіпонімічна трансформація);

— генералізація (гіперонімічна трансформація);

— заміна реалій (інтергіпонімічна трансформація);

— переклад за допомогою реметафоризації (синекдохічна трансформація);

— метонімічні трансформації;

— реметафоризації (заміни однієї метафори іншою);

— деметафоризації (заміни метафори її антиподом – неметафорою);

— комбінації вищезазначених трансформацій;

3) трансформації на стилістичному рівні – компресія і розширення. Під компресією мається на увазі еліпсис, семантичне стягнення, опущення надлишкових елементів і лексичне згортання.

Р.К.Міньяр-Білоручев [54: 96] розглядає три типи трансформацій – лексичні, граматичні, семантичні:

1) до першого виду він відносить прийоми генералізації і конкретизації;

2) до другого – пасивізації, заміну частин мови і членів речення, об'єднання речень або їх членування;

3) до третього – синонімічні, метафоричні заміни, логічний розвиток понять, антонімічний переклад і прийом компенсації.

Слід також розглянути погляд іноземних лінгвістів, таких як Ж.-П.Віне та Ж.Дарбельне. Хоч вони і не говорять про різновиди перекладацьких трансформацій, але пропонують певні прийоми, які варто використовувати в ході перекладацької роботи [10: 157]. Так, у процесі непрямого перекладу зміст тексту може спотворюватися або зовсім зникати, може навіть спостерігатися зміна норм мови у неправильному руслі. Це пов'язано з тим, що здійснити прямий переклад у цій ситуації неможливо.

Зважаючи на це, Ж.Дарбельне і Ж.-П.Віне висунули ідею про дві групи технічних прийомів, які використовуються під час перекладу [10: 157–167]:

1) прийоми прямого перекладу:

— дослівний переклад;

— калькування;

— запозичення;

2) прийоми непрямого перекладу:

- еквіваленція (передача змісту попереджувальних написів, прислів'їв, афоризмів іншими словами);
- транспозиція (заміна однієї частини мови іншою);
- адаптація (заміна деталей історії, що повідомляється, іншими);
- модуляція (зміна присутньої точки зору).

Але далі всіх пішов М.К.Гарбовський, який поряд із трансформаціями виокремив ще й перекладацькі деформації, які є також перетвореннями, однак пов'язані з певними перекладацькими втратами і стосуються насамперед форми мовленнєвого твору, хоч можливими, на його думку, є й семантичні деформуєчі операції [16: 507]. Разом із цим дослідник вирізняє ще й неусвідомлені перекладацькі помилки. Причинами помилок можуть бути недостатнє володіння мовою оригіналу, недостатній когнітивний досвід, недостатність знань про описувану у вихідному тексті дійсність, неуважне ставлення до системи смислів тексту оригіналу, нерозуміння авторської думки, невміння розрізнити особливості індивідуального стилю автора тощо [16: 514]. Але такий потрійний поділ перекладацьких перетворень ще більше ускладнює визначення трансформацій, адже межа між трансформаціями та деформаціями є не тільки нечіткою, а й недостатньо обґрунтованою, оскільки, з одного боку, дослідник обмежує деформації лише формою, з іншого, натомість, припускає можливість семантичних деформацій. Розмежування трансформацій і помилок перекладу надає трансформаціям лише позитивний статус правильного вибору відповідників у перекладному тексті, але дуже важко віднайти критерії оцінки відповідності оригіналу й перекладу, зважаючи на наявність різних установок перекладу, різної мети перекладу, а також найголовніше – з огляду на те, що досягнення повної еквівалентності можливе лише в ідеалі.

Здобуті результати дослідження важливі для теорії перекладознавства, адже уперше було запропоновано розглянути структури вторинної предикації, як окреме лінгвістичне явище за вказаною в роботі класифікацією, а також аналіз речень зі структурами синтаксичної вторинної предикації є важливим при розгляді цього питання саме в аспекті перекладу.

Англійські інфінітивні утворення з вторинною предикацією несуть експресивно-стилістичне навантаження, особливо у художньому тексті. В українській, відповідних конструкцій не існує, тому стилістичне навантаження має бути репрезентовано з допомогою інших засобів. Якщо звертатись до наявних у перекладознавстві засобів передачі цих конструкцій, то тут варто зазначити, що не завжди українські відповідники здатні відтворити стилістичні відтінки англійських інфінітивних утворень. З огляду на це перекладач звертається до інших засобів та прийомів.

Ж.А.Голікова при перекладі конструкції «Називний відмінок з інфінітивом» (The Subjective Infinitive Construction) вважає обов'язковим враховувати час дієслова, яке стоїть перед інфінітивом, а також його форму. Indefinite Infinitive у цій конструкції виражає дію, одночасну з дією, вираженою дієсловом в особовій формі і перекладається українською мовою в теперішньому часі. Perfect Infinitive виражає дію, що передує дії, вираженій особовою формою дієслова, і перекладається у минулому часі [17: 39].

Дещо більше чинників, від яких залежить переклад даної конструкції називає І.В.Корунець. Так, до таких дослідник відносить [38: 37]: лексичне значення дієслова або семантичної групи до якої належить дієслово (після якого використовується синтаксична конструкція); стан інфінітива (активний чи пасивний); структуру частин речення та самого речення, яке може бути простим чи складним; вибір засобів та мовних одиниць, що відображають значення конструкції «Називний відмінок з інфінітивом». Вчений пропонує способи перекладу даної конструкції в залежності від дієслів, з якими вона використовується [38: 38].

У своїй роботі ми будемо користуватися класифікацією перекладацьких трансформацій, запропоновану Ю.В.Піввуєвою, за якою до лексико-семантичних трансформацій належать: генералізація, конкретизація, диференціація, модуляція (смісловий розвиток) [57: 176].

Лексико-граматичні трансформації включають антонімічний переклад, цілісне перетворення, експлікацію (описовий переклад) та компенсацію.

Граматичні трансформації містять перестановки, заміни, вилучення та додавання нових слів.

Лексичні трансформації поділяються на лексико-формальні (умовно-звукова транскрипція, графічна транслітерація, калькування) та лексико-семантичні, що включають конкретизацію як заміну більш конкретною назвою, генералізацію як заміну гіперонімом гіпоніма й модуляцію – заміну слова або сполуки одиницею мови перекладу, яка логічно пов'язана із значеннями вихідної мови [57: 185].

Отже, лексико-граматичні трансформації представлені такими замінами, як: антонімічний переклад й конверсивна трансформація, описово-перифрастичний переклад та компенсація [2: 45]. Так, деякі дослідники, зокрема А.Паршин та Ю.Піввуєва, антонімічний переклад включають до лексико-граматичних трансформацій, коли при перекладі українською мовою відбувається заміна заперечної конструкції стверджувальною і навпаки [57: 45].

Потрібно зазначити, що граматичні трансформації полягають у перебудові структури речення в процесі перекладу згідно з нормами мови перекладу. Трансформація може бути повною або частковою залежно від того, чи змінюється структура речення повністю або частково. Зазвичай, коли змінюються головні члени речення, відбувається повна трансформація, якщо ж замінюються лише другорядні – часткова [77: 67]. Окрім заміни членів речення можуть замінюватися і частини мови. Частіше за все це відбувається одночасно. Важливо враховувати всі фактори, які можуть впливати на застосування граматичних трансформацій, а саме: синтаксичну функцію речення; його лексичне наповнення й смислову структуру; контекст речення; його експресивно-стилістичну функцію.

Таким чином, до граматичних перекладацьких трансформацій відносять [55: URL]: дослівний переклад синтаксичних структур (нульова трансформація); об'єднання речень; граматичні заміни, а також перестановки, додавання й вилучення.

Потрібно додати, що комунікативно-прагматичний ефект, який має бути відтворений при перекладі конструкцій вторинної предикації, може визначатися домінантною функцією оригіналу. Тому основним прагматичним завданням перекладу конструкцій вторинної предикації постає створення мовою перекладу тексту, спроможного справляти аналогічний комунікативний вплив на адресата перекладу. Якщо перекладачеві вдалося цього домогтися, можна говорити про адекватне відтворення комунікативного ефекту оригіналу.

1.3 Особливості художнього дискурсу та специфіка його перекладу

У зв'язку з тим, що основним призначенням художнього дискурсу є емоційно-вольовий та естетичний вплив на тих, кому він адресований, тому головним конституюючим фактором є його прагматична сутність. Функціонування художнього дискурсу неможливе поза діалектичних відносин: письменник – художній твір – читач.

Традиційний підхід до аналізу художнього тексту передбачає вивчення текстових одиниць, граматичних категорій, зв'язків і стилістичних засобів. Проте Н.Кондратенко зазначає: «...для дослідження художнього дискурсу недостатньо враховувати лише власне текстові параметри. Потрібно проаналізувати прагматичну настанову автора. Створення й функціонування художнього твору, втіленого в художньому тексті, уможливлено завдяки екстралінгвальним конвенціям, що розкривають зв'язок між текстом і світом» [36: 60].

Специфіка художнього твору полягає в мовленнєвій діяльності мовця. Йдеться про дискурсивну діяльність мовця, що виходить за межі власне тексту й уможливорює тлумачення художнього твору як особливого типу дискурсу. Крім мовця потрібно зважати й на чинник читача, роль якого полягає у сприйнятті художнього тексту. Тому художній дискурс можна визначити як процес взаємодії тексту й читача. Художній текст є одним із компонентів акту художньої комунікації, представляючи особливу художню реальність, яка,

поєднуючись із дискурсами автора та читача, створює новий тип дискурсу – художній.

Ю.Лотман вважає, що простір художнього дискурсу виступає як необхідний посередник між літературою і мовою, між літературою й зовнішньою реальністю. Саме в ньому формується те «семіотичне середовище», що на думку дослідника, є необхідною умовою реалізації комунікативної функції словесного мистецтва [50: 198].

На думку В.Тюпи, художній дискурс – це підлеглий естетичній комунікації дискурс мовця та персонажів. Учений описує специфічні ознаки художнього типу дискурсу, найважливіша з яких на його думку полягає в тому, що змістом повідомлення в такому дискурсі є особистість. Повідомлення в художньому дискурсі набуває характеру актуалізації особистістю своєї цілісності. Дослідник робить висновок, що художній дискурс пропонує не нову ментальність, а нову мову для її актуалізації [63: 129].

Н.Кулібіна розуміє під художнім дискурсом послідовний передбачуваний/непередбачуваний процес взаємодії тексту й реального читача. На думку дослідниці, текст без читача неповний. Реально він існує в процесі його сприйняття, при реконструкції тієї частини його змісту [43: 120], що прямо в тексті не виражена, а передбачається відомою читачу та привноситься ним у процесі створення художнього дискурсу.

Учені сьогодення зазначають, що художній дискурс також можна характеризувати в межах різних класифікацій типів дискурсу. За класифікацією В.Карасика художній дискурс входить до складу персонального типу дискурсу, тобто адресант виступає як особистість у всьому багатстві свого внутрішнього світу та будує свої висловлювання, виходячи із власних поглядів [34: 78]. А.Белова відносить художній дискурс до класифікації за сферами функціонування [6: 8], а за класифікацією Г.Почепцова [59: 14] він належить до безадресатного підвиду письмового типу дискурсу.

Художній переклад у сучасній літературі відіграє важливу роль. Адже служить своєрідним мостом від оригінального тексту до перекладеного, і від

того, як перекладач трансформував текст, які мовні засоби використав, залежить цілісне сприйняття всього твору. Ми сприймаємо текст через призму його світосприйняття. Ми відчуваємо те, що відчув перекладач, коли читав твір. Переклад тільки тоді матиме успіх, якщо перекладач зумів передати всі реалії оригінального тексту, трансформуючи їх в реалії перекладу. Тому, щоб літературний твір, написаний іншою мовою, почав функціонувати як витвір мистецтва, перекладач художньої літератури повинен повторити процес його створення. Він має відродитися заново іншою мовою, силою таланту перекладача.

Перекладач наводить містки між культурами, наукою, політикою різних народів, що результує взаємозбагачення. Недарма Б.Шоу повторював: «Якщо в тебе є яблуко і в мене є яблуко, і ми обмінємося ними, то в кожного залишиться по яблукові. Якщо ж у тебе є ідея, і в мене є ідея, то, обмінявшись ними, кожен з нас матиме вже по дві ідеї» [66: URL].

У процесі перекладу сам перекладач повинен володіти «культурною компетенцією» [71: 76], тобто знанням чужої культури, аби виявити в тексті специфіку культури. Розуміння між людьми передбачає не лише знання граматики, але й наявність спільних культурних передумов. Отже, перекладач повинен досконало знати власну культуру, як і бути достатньо ознайомленим із особливостями культури нації – носія мови перекладу. Таким чином, переклад – це своєрідний діалог двох культур, який передбачає вміння перекладача відрізнити своє від чужого. При цьому не повинна виникати й реалізовуватися якась «змішана культура» [71: 78], що негативно відбилося б на якості перекладу. До того ж слід мати на увазі, що все це стосується не лише літературного, але й науково-технічного перекладу, оскільки фахові тексти значною мірою увібрані в рамки контексту культури. Нерідко перекладач, недостатньо ознайомлений зі специфікою національної культури, яка іманентно проявляється у тексті вихідної мови, вдається до описового перекладу, що не може відповідати ілюкції автора тексту.

Художній переклад прози чи поезії – це мистецтво, творчість. Художній переклад повинен зберігати атмосферу сюжету, стиль автора. Тому основна мета художнього перекладу – збереження ідіостилю. Ідіостиль (індивідуальний стиль) – система змістовних і формальних лінгвістичних характеристик, властивих творам певного автора, яка робить унікальним втілений у цих творах авторський спосіб мовного вираження [75: 145].

Художній переклад – один з найнаглядніших проявів міжлітературної (і значить певним чином міжкультурної) взаємодії. Фактично він є основною частиною національно-літературного процесу, оскільки виступає посередником між літературами, без нього неможливо було б говорити про міжлітературний процес у всій його повноті. Перекладач повинен докладати усіх зусиль, щоб компенсувати брак розуміння мови оригіналу читачем, але при цьому не вносити навмисних змін у текст першотвору задля того, аби зробити його більш зрозумілим та прийнятним для читачів іншомовної версії. Переклад повинен передати читачеві той самий образ, те саме враження, яке він, знаючи мову оригіналу, отримав би від прочитання першотвору. Тобто він повинен підводити читачів до своєї точки зору, яка є фактично чужою для них. Він вимагає не просто використовувати старе, завчене раз і назавжди, він припускає мовну творчість.

Художній переклад передає думки оригіналу у формі правильної літературної мови, і викликає найбільшу кількість розбіжностей в науковому середовищі – багато дослідників вважають [75: 147], що кращі переклади повинні виконуватися не стільки за допомогою лексичних і синтаксичних відповідностей, скільки творчими дослідженнями художніх співвідношень, по відношенню до яких мовні відповідності відіграють підпорядковану роль. Інші вчені, наприклад, загалом, визначають кожен переклад, у тому числі і художній, як відтворення твору, створеного на одній мові засобами іншої мови. В зв'язку з цим виникає питання точності, повноцінності або адекватності художнього перекладу.

Художній переклад тексту вимагає шукань, вигадки, винахідливості, вживання, співпереживання, гостроти зору, нюху, слуху, розкриття творчої індивідуальності перекладача, але так, щоб вона не затуляла своєрідності автора. Художній переклад передбачає відтворення стилеутворюючої системи першотвору шляхом організації та відбору засобів мови перекладу на звуковому, лексико-семантичному та синтактико-композиційному рівнях.

Нормативний підхід до художнього перекладу – проблема обговорювана, так як будь-які критерії і норми є відносно суб'єктивними. А адекватний переклад ґрунтується на високій кваліфікації, ступеня професіоналізму і таланті його автора. Всі, хто оцінює переклад, виходять з того, що правильний переклад має відповідати певним вимогам. Сукупність вимог, що пред'являються до якості перекладу, називається нормою перекладу [64: 227–228].

В.Н.Комісаров [41: 229] пропонує розрізняти п'ять видів нормативних вимог, або норм перекладу:

1. Норма еквівалентності перекладу;
2. Жанрово-стилістична норма перекладу;
3. Норма перекладацької мови;
4. Прагматична норма перекладу;
5. Конвенціональна норма перекладу.

При перекладі художніх творів перекладачам найчастіше доводиться покладатися на власну компетентність та інтуїцію. Не тільки професіоналізм і високий рівень компетентності, а й талант автора є найважливішими чинниками, що впливають на якість перекладу творів художньої літератури.

Сьогодні переклад є одним із важливих аспектів міжлітературних взаємин. При перекладі зустрічаються два світи, дві, інколи зовсім різні, культури, «неначе два могутніх звіра стають на прю і б'ють один одного багатовіковим нашаруванням розвитку мови і перекладач має вгамувати, приручити їх, зробити своїми слугами, які допоможуть йому створити повноцінний переклад» [76: 67].

Як засвідчує історичний досвід, художній переклад перебуває між двома крайніми принципами: він може бути дослівно точним, художньо повноцінним, але далекою від оригіналу вільною версією. При цьому повної тотожності між оригіналом і перекладом неможливо досягти, оскільки першотвір залишається єдиним матеріальним результатом індивідуальної творчості митця слова та частиною національного мовного мистецтва. Це означає, що діалектика взаємозв'язку оригіналу й перекладу, – вважають дослідники, – полягає в тому, що переклад породжується оригіналом, залежить від нього, але водночас має відносну самостійність [76: 77].

Основні вимоги до перекладу художньої літератури, яким має слідувати перекладач [37: 80]:

1) Точність. Перекладач повинен донести до читача всі думки, висловлені автором. При цьому важливо зберегти не тільки основні положення, але також нюанси і відтінки вислову. Піклуючись про повноту передачі вислову, перекладач разом з тим не повинен нічого додавати від себе, не повинен доповнювати і пояснювати автора. Це також було б спотворенням тексту оригіналу. При перекладі прози перед перекладачем постає проблема неспівпадання у смисловому навантаженні і стилістичній виразності слів та зворотів різних мов. Але у прозі слово несе перш за все змістове навантаження і є виразником стилістичного тону, а в поезії слово стоїть в ритмічному ряді поетичного твору, і це призводить до певної зміни його якостей. Спроба відтворити у поетичному творі усі конструктивні елементи неодмінно призведе до втрати гармонії твору, тому необхідно визначити, які елементи в даному творі є головними і відтворити їх з усією можливою точністю, не звертаючи, або звертаючи неістотно, увагу на інші. Як зазначають науковці, переклад повинен звучати як оригінальні вірші і це один з елементів точності чи вірності [37: 83]. Але через призму приймаючої мови повинні чітко відчуватись національний дух та національна форма оригіналу, а також індивідуальний стиль поета. Перекладач поетичних творів повинен пропонувати своїм читачам

з кожним новим перекладом нові образи, нові форми, нові стилі, і в кожному перекладі повинен вгадуватися його особистий стиль.

2) Лаконічність. Перекладач не повинен бути багатослівним, думки повинні бути викладені в максимально стислій і лаконічній формі.

3) Ясність. Лаконічність і стислість мови перекладу, проте ніде не повинна бути неясність викладу думки, її нерозуміння. Слід уникати складних і двозначних зворотів, що ускладнюють сприйняття. Думка має бути викладена простою і зрозумілою мовою.

4) Літературність. Як уже зазначалося, переклад повинен повністю відповідати загальноприйнятим нормам літературної мови. Кожна фраза повинна звучати влучно і природно, не зберігаючи ніяких слідів синтаксичних конструкцій оригінального тексту.

На основі виконаного дослідження можна зробити висновок, що художній переклад має двосторонній характер: з одного боку він є результатом міжлітературної комунікації, в той же час він багато в чому обумовлює і визначає її. Традиційно вважається, що основна функція перекладу – інформативна, оскільки теорія художнього перекладу не виходила за рамки національно-літературного процесу, або розуміла його надто односторонньо. Проте нині переклад виконує дві основні функції: інформативну і творчу. Отже, художній переклад – це відтворення засобами рідної мови особливостей чужоземного літературного тексту в нерозривній діалектичній єдності його змісту і форми. Переклад є одним з важливих елементів сприйняття літератури іноземною мовою.

Проблема художнього перекладу – співвідношення того, що хотів донести читачу автор і того, що переклав перекладач. Художній переклад обумовлений не лише об'єктивними факторами, але й суб'єктивними. Жоден переклад не може бути абсолютно точним, тому що кожна мова відрізняється своїм складом, у ній просто може не бути таких слів, які б точно відобразили те, що хотів виразити автор, тому і не може досконало передати зміст оригіналу, що неминуче призводить до втрати певного об'єму інформації. Тут

головним фактором є особистість перекладача, який при перекладі тексту обов'язково випустить щось із змісту, а також його бажання показати чи не показати всі особливості оригіналу (існують і такі «нехороші» перекладачі) [13: 128]. Закономірністю є те, що при перекладі твору на іншу мову, в силу мовних розбіжностей, асоціативні зв'язки руйнуються. Для того, щоб твір продовжував «жити» в новому мовному середовищі, перекладач повинен прийняти на себе функції автора і відтворити творчий процес його створення і заповнити новими асоціаціями, які викликали б нові образи, властиві даній мові.

Ще однією проблемою художнього перекладу, яка не поступається попередній можна вважати відсутність точності і вірності. Особливо це помітно в поезії, наприклад в перекладі хоку. У віршах потрібна ритмічність і римованість. Спроба відтворити у поетичному творі усі слова неодмінно призведе до втрати гармонії твору, тому необхідно визначити, які елементи в даному творі є головними і відтворити їх з усією можливою точністю, не звертаючи значну увагу на інші [18: 26]. Перекладач поетичних творів повинен пропонувати своїм читачам з кожним новим перекладом нові образи, нові форми, нові стилі, і в кожному перекладі повинен вгадуватися його особистий стиль. У цьому випадку, наприклад, читач досить легко і впевнено може вгадати з перших рядків, що відповідний сонет Шекспіра переклав його улюблений перекладач.

Висновки до розділу 1

Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки.

1. До синтаксичних структур вторинної предикації (ССВП) в англійській мові належать структури, що традиційно іменуються як: складний додаток (Complex Object), складний підмет (Complex Subject), інфінітивна конструкція з прийменником “for” (For-to-Infinitive Construction), абсолютна конструкція (Absolute Construction) і герундіальна предикативна

конструкція (Gerundial Predicative Construction). Усі названі одиниці мають різне граматичне оформлення, проте характеризуються такою спільною рисою, як неузгодженість суб'єктно-предикатних відношень у їхній поверхневій структурі.

2. При перекладі інфінітивної конструкції з прийменником “for” (For-to-Infinitive Construction) на українську мову частіше всього застосовують в художній літературі прийом членування речення та компресію. Це дає змогу у максимально стислій формі передати напругу англійського речення. При перекладі складного додатку (Complex Object), використовують смисловий розвиток, щоб уникнути громіздкості речення, також використовують прийом лексичної заміни, щоб адекватно і у повній мірі передати емоційне і смислове навантаження оригіналу. До того ж є приклади із вживанням лексичних трансформацій, таких як антономічний переклад та конкретизація, щоб повною мірою адаптувати оригінал до української лексики. Важливе значення у перекладі даної конструкції відіграє прийом компресії речення.

3. При перекладі складного підмета (Complex Subject), перекладачі даних текстів використовують лексичні засоби, а саме стилістично забарвлені лексичні одиниці, також ми прослідкували використання граматичної заміни, тобто прийом заміни членів речення. Як і при перекладі інших синтаксичних структур вторинної предикації, вживається прийом компресії з метою передачі змісту речення на всіх рівнях – стилістичному, семантичному, прагматичному.

4. Художній переклад, як такий, має дві основні функції – інформативну і творчу. За традицією вважалось, що основною функцією має бути інформативна, а творча – другорядна. Проте зараз, у стані глобального обміну інформацією, потрібно творчу функцію винести на перше місце. Таким чином, сучасний художній переклад для того, щоб не зникнути і для того, щоб його не замінювали механічними онлайн-перекладачами повинен нести в собі максимум віддачі перекладача, його ідеї перекладу, хороший настрій і позитивне відношення до самого твору. І звичайно, мінімальний час, за який це все зроблено.

РОЗДІЛ 2

ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ НА РІЗНИХ МОВНИХ РІВНЯХ У ПОВІСТІ ДЖ.ЛОНДОНА *MARTIN EDEN* «МАРТІН ІДЕН»

2.1 Синтаксичні вербалізатори конструкцій вторинної предикації

Характерною рисою англійського синтаксису є наявність у ньому вторинно предикативних структур, тобто таких словосполучень, компоненти яких пов'язані між собою предикативним синтаксичним зв'язком:

(1) *The best that was in him was out in splendid flood. The very thought of her ennobled and purified him, made him better, and made him want to be better* (ME: 24).

У фрагменті йдеться про те, що усе, що було в Мартіні найкращого, виривалось яскравим потоком. Адже сама думка про Рут очищала його, облагороджувала й викликала бажання стати кращим. У другому реченні застосовано такий різновид ССВП як Complex Object, тобто подвійний об'єктний інфінітивний комплекс після дієслів, що виражають бажання та примус *want* і *make*.

Предикативний синтаксичний зв'язок – це тип синтаксичного зв'язку, при якому синтаксична функція всієї групи в цілому відмінна від синтаксичної функції кожної з її безпосередньо складових. Такий зв'язок є характерним насамперед для підмета і присудка, а також для вторинно предикативних конструкцій:

(2) *Her glad little cry rang in his ears, and he felt her clinging to him like a cat. Poor little starveling!* (ME: 26).

У фрагменті йдеться про спогади Мартіна Ідена, де у вухах бринить йому радісний скрик дівчинки з фабрики, і він відчуває її безпорадність і палке бажання любити. У реченні застосовано об'єктний дієприкметниковий

комплекс на позначення ССВП *her clinging to him*, вжитого після дієслова *to feel*, що виражає сприймання за допомогою органів чуття.

(3) *He saw only her head and shoulders, and her arms raised as she fixed her hair before a mirror* (ME: 49).

У фрагменті в об'єктному дієприкметниковому комплексі на позначення ССВП *her arms raised* вжито Past Participle, де йдеться про підняті вгору руки Рут, що поправляла перед дзеркалом зачіску.

Підкреслені словосполучення є предикативними, що доводиться неможливістю трансформації типу *felt clinging to him, saw only raised*. У той же час підкреслені словосполучення не є реченнями, а лише членами речень (складним додатком). Зв'язок між їхніми компонентами називається вторинно предикативним, так як він є вторинним по відношенню до предикативного зв'язку між підметом і присудком, що формує речення. Відповідно складові елементи вторинно предикативних структур не є підметом і присудком. Їх можна визначити як суб'єктний член і предикативний член конструкції:

(4) *One afternoon he saw her mother coming out of a bank, and received another proof of the enormous distance that separated Ruth from him* (ME: 49).

У фрагменті вжито об'єктний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП *her mother coming out* «коли її мати вийшла з банку», що вживається з Present Participle Simple Active.

Оскільки вторинно предикативна конструкція не є реченням, вона не може вживатися ізольовано, а завжди є лише частиною речення, напр.:

(5) *He saw her come down the aisle, with Arthur and a strange young man with a football mop of hair and eyeglasses, the sight of whom spurred him to instant apprehension and jealousy* (ME: 50)

У фрагменті вжито об'єктний інфінітивний комплекс на позначення ССВП *her come down* після дієслова *to see*, що виражає сприймання за допомогою органів чуття і створює ефект зовнішнього спостереження.

В англійськомовних досліджуваних фрагментах виділяють наступні типи вторинно предикативних конструкцій:

Інфінітивні конструкції (55): структури, в яких в якості предикативного члена вживається інфінітив дієслова. Наприклад:

(6) *He saw her take her seat in the orchestra circle, and little else than her did he see that night—a pair of slender white shoulders and a mass of pale gold hair, dim with distance* (ME: 50).

У фрагменті вжито об'єктний інфінітивний комплекс (Objective with the Infinitive Construction) на позначення ССВП *her take her seat* після дієслова *to see*. Мова йде про те, що Рут сіла в перших рядах, і мало що Мартін бачив того вечора, крім плечей та золотавого волосся (знову ж таки за допомогою цієї конструкції створюється враження, що оповідь ведеться від третьої особи, головного героя твору).

(7) *It would never do for Her to come out and see him talking there with them* (ME: 52).

У фрагменті вжито прийменниковий інфінітивний комплекс (The For-Infinitive Construction) з прийменником *for* на позначення ССВП *for Her to come out*, що виражає емоцію страху Мартіна з приводу того, що Рут може побачити його з невідомими дівчатами.

(8) *In his avoidance of slang and his search after right words, Martin was compelled to talk slowly, which enabled him to find the best thoughts that were in him* (ME: 83).

У фрагменті вжито суб'єктний інфінітивний комплекс (The Subjective Infinitive Construction або, іншими словами, Nominative with the Infinitive) на позначення ССВП *Martin was compelled to talk slowly*. Мова йде про те, що уникаючи грубих виразів і добираючи відповідні слова, Мартін мусив говорити повільно і через те краще формулював свої думки.

У реченні названі конструкції можуть виступати у функції складного додатку (complex object) і складного підмета (complex subject).

Герундіальні конструкції (9), в яких у якості предикативного члена вживається герундій:

(9) *But he was now learning from Spencer that he never had known, and that he never could have known had he continued his sailing and wandering forever* (ME: 102).

У фрагменті вжито герундіальну предикативну конструкцію (Gerundial Predicative Construction) на позначення ССВП *his sailing and wandering*, що розкриває набутий Мартіном досвід плавання й мандрів по різних морях.

(10) *The words flowed from his pen, though he broke off from his writing frequently to look up definitions in the dictionary or to refer to the rhetoric* (ME: 79).

У фрагменті вжито герундіальну предикативну конструкцію (Gerundial Predicative Construction) на позначення ССВП *he broke off from his writing frequently* «хоч він не раз переривав писання», щоб заглянути до словника або до підручника стилістики.

Дієприкметникові конструкції (34):

(11) *She was patching a pair of his trousers, while his lean body was distributed over two chairs, his feet dangling in dilapidated carpetslippers over the edge of the second chair* (ME: 20).

У фрагменті застосовано незалежний дієприкметниковий комплекс (Absolute Participial Constructions) на позначення ССВП *his feet dangling*, вжитого після коми, що у перекладі передається через сполучник «і» «звісивши ноги в стоптаних капцях».

(12) *He saw him stripped to the waist, with naked fists, fighting his great fight with Liverpool Red in the forecastle of the *Susquehanna** (ME: 81).

У фрагменті вжито об'єктний дієприкметниковий комплекс (Objective with the Participle) на позначення ССВП *him stripped to the waist* «він, скинувши сорочку», де йдеться про спогади Мартіна, що б'ється з Рудим Ліверпульцем на баку «Сасквеганни».

(13) *It came to him, in a flash of fancy, that her nature seemed taking on the attributes of stale vegetables, smelly soapsuds, and of the greasy dimes, nickels, and quarters she took in over the counter of the store* (ME: 27).

У фрагменті застосовано суб'єктний дієприкметниковий комплекс (Nominative with the Participle Construction) на позначення ССВП *taking on*, вжитого після дієслова *to seem*. Мова йде про те, що Мартіну раптом спало на думку, що на його сестрі полишають сліди гнилі овочі, брудна білизна, мідяки, що їх вона одержує за прилавком.

Цікаво, що проблемою в теоретичній граматиці є трактування комплексів типу:

(14) *She seemed to lean toward him, to wait, and all his will fought to hold him back* (ME: 95).

У фрагменті застосовано суб'єктний інфінітивний комплекс на позначення ССВП *seemed to lean*, вжитого після дієслова *to seem* «Рут мовби схилилась до нього й чекала».

(15) *The commonest references, that he could see plainly every reader was expected to know, he did not know* (ME: 32).

У фрагменті застосовано суб'єктний інфінітивний комплекс на позначення ССВП *every reader was expected to know*. Йдеться про доступні кожному читачеві речі, які Мартін не розумів.

Деякі автори [20;56] трактують їх як складний підмет, тобто вторинно-предикативні структури (Nominative with the Infinitive). Інші [59;60;54] як ускладнення присудка.

Окремо слід згадати про незалежні комплекси без дієприкметників (Absolute Constructions without Participles), до яких у нашому випадку належать прийменникові незалежні комплекси (The Prepositional Absolute Construction) на зразок:

(16) *At night, asleep, he lived with the gods in colossal nightmare; and awake, in the day, he went around like a somnambulist, with absent stare, gazing upon the world he had just discovered* (ME: 103).

У фрагменті вжито незалежний комплекс без дієприкметника (Absolute Construction without Participles) на позначення ССВП *with absent stare*, що перекладається словосполученням «відсутнім поглядом».

(17) *He had proved it to-day, with his amateurish and sophomoric productions* (ME: 122).

У фрагменті застосовано незалежний комплекс без дієприкметника з прийменником *with*, що у перекладі відтворено безприйменниково «своїми дилетантськими, наївними творами».

Як бачимо, the Prepositional Absolute Construction уживається в реченні переважно у функції супровідних обставин і перекладається на українську мову окремим реченням у складносурядному реченні або атрибутивним словосполученням.

Здійснений аналіз свідчить, що англійська абсолютна конструкція з дієприкметником I виявляє вагомі зв'язки з іменниками-соматизмами. Ця особливість конструкції проявляється у її активному вживанні в художньому мовленні, де вона використовується для надання додаткової інформації щодо фізичного та емоційно-психологічного стану діючої особи, що переважним чином виражається підметом речення, напр.:

(18) *He knew that he must stand up to be introduced, and he struggled painfully to his feet, where he stood with trousers bagging at the knees, his arms loose-hanging and ludicrous, his face set hard for the impending ordeal* (ME: 20).

У фрагменті вжито незалежний дієприкметниковий комплекс (Absolute Participial Construction) на позначення ССВП *his arms loose-hanging and ludicrous* «руки безпорадно висіли».

(19) *He chanced upon a volume of Swinburne and began reading steadily, forgetful of where he was, his face glowing* (ME: 3).

У фрагменті вжито незалежний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП *his face glowing*, що слугує для вираження емоцій радості Мартіна «і обличчя хлопцеві запашіло» з приводу натрапляння на томик Свінберна.

Отже, застосування аналізу абсолютних конструкцій надає відомості про значиму залежність між конструкцією та лексичними одиницями у її складі.

Шляхом суцільної вибірки з роману *Martin Eden* «Мартін Іден» відібрано 100 текстових фрагментів на позначення синтаксичних, прагматичних та стилістичних вербалізаторів конструкцій вторинної предикації. Результати дослідження виявилися неоднорідними (за ступенем поширення) (див. Табл. 2.2.1).

Таблиця 2.1.1

**Розподіл мовних засобів вираження синтаксичних структур
вторинної предикації у романі**

№	Тип конструкції	Кількість %
1.	Об'єктний інфінітивний комплекс	28
2.	Об'єктний дієприкметниковий комплекс	17
3.	Незалежний дієприкметниковий комплекс	16
4.	Прийменниковий інфінітивний комплекс	14
5.	Суб'єктний інфінітивний комплекс	13
6.	Герундіальний комплекс	9
7.	Незалежні комплекси без дієприкметників	3
8.	Суб'єктний дієприкметниковий комплекс	1

У ході дослідження було виявлено, що найбільш поширеними серед синтаксичних структур вторинної предикації стали об'єктні інфінітивні комплекси (The Objective with the Infinitive Construction), які складають 28% від загальної кількості досліджуваних конструкцій. Майже порівну друге місце належить об'єктним дієприкметниковим комплексам (The Objective Participial Construction) та незалежним дієприкметниковим комплексам (Absolute Participial Constructions), які займають відповідно 17 % і 16 %. На третьому місці знаходиться прийменниковий інфінітивний комплекс (The Prepositional Infinitive Construction/ For-to-Infinitive Construction) з 14 %. Четверте місце належить суб'єктним інфінітивним комплексам (The Subjective Infinitive Construction) – 13%. Герундіальні предикативні конструкції (Gerundial Predicative Construction) займають 9%. Найменшу кількість становлять незалежні комплекси без дієприкметників (Absolute Constructions without Participles) та суб'єктні інфінітивні комплекси (The Subjective Participial Constructions) – 3% і 1 % відповідно.

Проаналізувавши всі предикативні конструкції, тобто синтаксичні структури вторинної предикації ми прийшли до висновку, що:

1. Суб'єктна предикативна інфінітивна і суб'єктна предикативна дієприкметникова конструкції схожі, розрізняючись лише в тому, що зворот з інфінітивом констатує факт вчинення дії, в той час як зворот з дієприкметником висловлює дію в процесі її протікання.

2. Суб'єктний предикативний інфінітивний зворот вживається з тими ж дієсловами, з якими вживається об'єктний предикативний інфінітивний зворот, з тією лише різницею, що при вживанні суб'єктного предикативного інфінітивного звороту ці дієслова мають форму пасивного стану.

3. Предикативні інфінітивні звороти з прийменником for перекладаються на українську мову повним підрядним реченням, що зазвичай вводиться сполучником «що, щоб», причому іменник або займенник цього звороту разом з прийменником for перекладається іменником або займенником у функції підмета підрядного речення, а інфінітив – дієсловом-присудком в особовій

формі. У реченні «предикативні інфінітивні звороти з прийменником for виконують наступні функції: підмета, предикатива, складного додатку, означення, обставини мети, обставини результату.

4. Складний герундіальний зворот – це поєднання присвійного займенника або іменника в присвійному або загальному відмінку з герундієм, що виступає в реченні як єдиний (складний) член речення. Як єдиний член речення складний герундіальний зворот може виконувати в реченні різні функції: складного підмета, складного означення, складного прийменникового додатку, складної обставини.

5. В англійській мові незалежним предикативним дієприкметниковим зворотом є поєднання іменника в загальному відмінку або займенника в називному відмінку з дієприкметником, в якому іменник або займенник виконують роль підмета по відношенню до дієприкметника, не будучи підметом усього речення. В українській мові немає аналогічної конструкції. Незалежний предикативний дієприкметниковий зворот виконує по відношенню до основного складу речення роль якого-небудь члена речення, в основному – обставини часу, причини або умови. Незалежний предикативний дієприкметниковий зворот перекладається на українську мову: підрядним обставинним реченням; простим реченням, що входить до складу складносурядного речення і вводиться сполучником «причому, а, і»; простим реченням, що входить до складу складносурядного речення шляхом безсполучникового поєднання.

2.2 Прагматичні та стилістичні функції мовних вербалізаторів конструкцій вторинної предикації

Успішність процесу мовленнєвої комунікації, здійснюваного в координатах адресант-адресат, зумовлена двома чинниками: адекватним мовним оформленням думки та сприйняттям цієї думки адресатом. Як оформлення, так і розуміння висловлення залежать від фонових знань

комунікантів. Їх перетин забезпечує взаємне дешифрування експліцитних та імпліцитних способів передачі художньо-образної, естетичної, емоційної та інших типів інформації, як у розгалуженій метафорі з роману *Martin Eden* 'Мартін Іден' Джека Лондона:

(1) *His mind seemed to turn, on the instant, into a vast camera obscura, and he saw arrayed around his consciousness endless pictures from his life, of stoke-holes and forecastles, camps and beaches, jails and boozing-kens, fever-hospitals and slum streets, wherein the thread of association was the fashion in which he had been addressed in those various situations* (ME: 4).

У фрагменті вжито суб'єктний інфінітивний комплекс на позначення ССВП *seemed to turn*, що далі розкривається у метафорі «здавалося, його уява на мить обернулася у величезний екран», на якому постали нескінченні картини з життя Мартіна — кочегарки й трюми, табори й морські узбережжя, тюрми й корчми, шпиталі й трущоби; і пригадалося, як його називали за тих чи інших обставин.

(2) *His abnormal power of vision made abstractions take on concrete form. In the alchemy of his brain, trigonometry and mathematics and the whole field of knowledge which they betokened were transmuted into so much landscape* (ME: 14).

У фрагменті застосовано об'єктний інфінітивний зворот на позначення ССВП *made abstractions take on concrete form*, вжитого після дієслова *to make*. Метафоричність її значення глибше розкривається у другому реченні, де йдеться про алхімію мозку Мартіна, у якому тригонометрія, математика і вся галузь знання, яку вони обіймали, перетворилася в яскравий краєвид.

Фонові знання адресанта й адресата, єдність часу, місця, умов спілкування репрезентують *прагматичну пресупозицію* (такі імпліцитні компоненти тексту, які автор вважає істинними та відомими адресатові і які не потребують спеціальних засобів своєї номінації) існування, яка збігається з реальними уявленнями адресата мовлення й визначає кореляцію експліцитного та імпліцитного у висловленні. Здебільшого спочатку мовець використовує

описові засоби, складні номінації, пізніше вдається до вживання спеціальних економних засобів, надаючи оповіді динамізму, напр.:

(3) *Only for a flashing moment did she see this, then she saw the lout returned, and she laughed at the whim of her fancy* (ME: 17).

У фрагменті вжито об'єктний дієприкметниковий зворот на позначення ССВП *the lout returned* «повернувся незграбний парубок», динамічність оповіді досягається завдяки маркованим детермінантам, що виражають обставини часу.

В усному мовленні частка пресупозиції більша, ніж у писемному, бо учасників усної комунікації об'єднує єдність часу, місця, мовленнєвих умов. Тому усне мовлення припускає високий ступінь мовної економії, регулярно вживання засобів вторинної предикації, напр.:

(4) *Each day he did three thousand words, and each evening he puzzled his way through the magazines, taking note of the stories, articles, and poems that editors saw fit to publish* (ME: 79).

У фрагменті вжито об'єктний інфінітивний зворот на позначення ССВП *fit to publish* після дієслова *to see* «ухвалюють до друку». Йдеться про те, що Мартін щодня писав по три тисячі слів і щовечора заглиблювався в журнали, силкуючись зрозуміти, які саме повісті, статті й вірші видавці ухвалювали. Динаміка оповіді досягається завдяки маркованим часовим детермінантам *each day* та *each evening*.

У разі низького рівня фонової інформації мовця та слухача процес комунікації відбувається складніше: для досягнення мети спілкування потрібне постійне коригування за допомогою уточнення, вставок. Наприклад:

(5) *Martin Eden came back to earth. His was a fluid organism, swiftly adjustable, capable of flowing into and filling all sorts of nooks and crannies* (ME: 19).

У фрагменті вжито герундіальну предикативну конструкцію на позначення ССВП після *to be capable of*, завдяки якій виражається швидке пристосовування Мартіна Ідена до будь-яких обставин.

(6) *Martin Eden, with blood still crawling from contact with his brother-in-law, felt his way along the unlighted back hall and entered his room, a tiny cubbyhole with space for a bed, a wash-stand, and one chair* (ME: 23).

У фрагменті вжито незалежний дієприкметниковий комплекс, що вводить сполучником *with* на позначення ССВП «усе ще збурений сутичкою з зятем». Йдеться про емоції Мартіна, що після непорозумінь з чоловіком сестри, повернувся до своєї кімнати.

Так, носіями пресупозитивної інформації зазвичай бувають детермінантні конструкції часу, місця та з власне характеризувальним значенням. Часові конструкції, називаючи відрізки часу або момент перебігу будь-яких дій і процесів як ситуацію, маркують часову перспективу в структурі мовлення. Посідаючи препозитивну позицію щодо основного складу речення, темпоральні детермінанти виконують роль експозиції, якою автор уводить читача у так звану передсюжетну ситуацію, а присудки, послідовно міняючи одні одних, просувають оповідь до розв'язки. Наприклад:

(7) *Ambition soared on mad wings, and he saw himself climbing the heights with her, sharing thoughts with her, pleasuring in beautiful and noble things with her* (ME: 19).

У фрагменті вжито об'єктний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП після дієслова *to see himself climbing... sharing... pleasuring*, що виражають просторову семантику – «ширяв на крилах шаленого честолюбства», «бачив, як злітає з нею на неймовірні висоти», «ділиться з нею думками», «упивається разом з нею розкошами світу» (в уяві).

Окрім темпоральних детермінантів, ситуативний контекст формують і просторові конструкції, які забезпечують зв'язок між місцем дії (реальним або вигаданим) та місцем розташування суб'єкта чи об'єкта. Адвербіальні індикатори з часовою та просторовою семантикою дають змогу реципієнтові розв'язати питання, де і коли відбувається дія, долучитися до перебігу подій літературного твору. Наприклад:

(8) *One afternoon he saw her mother coming out of a bank, and received another proof of the enormous distance that separated Ruth from him* (ME: 32).

У фрагменті вжито об'єктний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП після дієслова *to see her mother coming out of a bank* «він побачив, коли її мати вийшла з банку», детермінований часовими та просторовими маркерами.

Утім, одним із найулюбленіших прийомів письменника є обігрування імпліцитної пресупозиції читача та експліцитної частини тексту. Оскільки автор не готує адресата до сприйняття інформації, то ефект напруженого очікування посилюється:

(9) *He was in that rare and blissful state wherein a man sees his dreams stalk out from the crannies of fantasy and become fact* (ME: 12).

У фрагменті вжито об'єктний інфінітивний комплекс на позначення ССВП після дієслова *to see his dreams stalk out*. Ефект напруженого очікування досягається тут через те, що дивний й блаженний стан Мартіна описується цією конструкцією «коли людина бачить, як її мрії перестають бути мріями і втілюються в життя».

Так, прагнучи надати особливого смислового навантаження поетичному мовленню, автор вдається до прийому нанизування однофункціональних конструкцій, розширюючи горизонти образної мови. Наприклад:

(10) *He was a harp; all life that he had known **and that was his consciousness was the strings; and the flood of music was a wind that poured against those strings and set them vibrating with memories and dreams*** (ME: 16).

У фрагменті вжито об'єктний дієприкметниковий зворот на позначення ССВП після дієслова *to set them vibrating*. Тут Мартін метафорично порівнюється з еоловою арфою. Те, що він пережив і зазнав на своєму віку, було струнами, а потік музики — вітром, що торкався цих струн і примушував їх бриніти спогадами й мріями.

Імпліцитні моделі здатні поставати цілісним відображенням ситуації, за якої принципово важливою є семантика і функція прийменника. Безперечно,

поза синтаксичним контекстом прийменниково-іменниковий детермінант, має граматичну багатозначність. Наприклад:

(11) *One afternoon he went out with Arthur to the University of California, and, with breath bated and a feeling of religious awe, went through the laboratories, saw demonstrations, and listened to a physics professor lecturing to his classes* (ME: 93).

У фрагменті вжито незалежний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП, що вводиться прийменником *with* *with breath bated and a feeling of religious awe* «затамувавши віддих, трохи не побожно». Йдеться про те, що одного дня Мартін пішов з Артуром до Каліфорнійського університету, стежив за дослідями у лабораторії, слухав лекцію професора фізики (емоція захоплення, радості).

Однорідні головні члени речення, що становлять поширений ряд (три і більше компоненти), виокремлюють для розуміння речення з кількома предикаціями як простого з можливим поділом на кілька. Наприклад:

(12) *His jaw seemed to become squarer, his chin more aggressive, and he bundled the manuscripts off to new editors* (ME: 91).

У фрагменті застосовано суб'єктний інфінітивний комплекс на позначення ССВП *to become squarer*, вжитого після дієслова *to seem*, що маркований однорідними підметами.

Змістові акценти зміщуються і в разі парцеляції іменної частини подвійного присудка, який виражає дві події, учасники яких пов'язані різними сюжетами. Такі інновації, уможливлючи деталізацію опису, поглиблюють дотик до чуттєвого внутрішнього світу персонажів, водночас маркують оцінку. Наприклад:

(13) *In that moment of mad happiness that she should go out with him, go to a lecture with him... With him, Martin Eden... She soared so far above him that there seemed nothing else for him to do than die for her* (ME: 97).

У фрагменті вжито For-To-Infinitive Construction на позначення ССВП *for him to do* «йому не лишалось нічого іншого», маркованих парцельованою конструкцією *With him, Martin Eden*.

Парцельовані конструкції використовують для передавання переживань, настроїв, сприйняття героїв, напр.:

(14) *Martin went into the kitchen with a sinking heart; the image of her red face and slatternly form eating its way like acid into his brain* (ME: 43).

У фрагменті вжито незалежний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП, що виражають важкий емоційний стан героя, окреслений попередньо «червоне обличчя сестри і її неохайний вигляд так і стояли йому перед очима».

Парцельовані поширювачі також надають експресивного забарвлення тексту. Отже, різноплановість інтонаційних та граматичних ознак конструкцій вторинної предикації спричиняє не лише їх дисонанс у разі вираження комунікативних інтенцій мовця в межах одного висловлення, а й те, що вони можуть по-різному членувати текст на сегменти.

Образність мови є однією з тих ознак, за допомогою яких досягається виразність мовної комунікації. Образність головним чином досягається за допомогою тропів і стилістичних фігур. Троп — вживання слова або вислову у переносному, образному значенні. В основі тропа — зіставлення двох явищ, предметів, які близькі один одному за будь-якими ознаками.

З точки зору стилістики, слід відмітити, що роман Джека Лондона *Martin Eden* насичений такими стилістичними фігурами та експресивними засобами мови, як метафори, персоніфікації, синоніми, порівняння, гіперболи, епітети, а також антитези тощо. Проілюструємо дане твердження наступними прикладами.

Персоніфікація — представлення природних явищ, сил, предметів, абстрактних понять в образі людини або визнання за перерахованими людських властивостей [51: 78]:

(15) *He lived every moment of his waking hours, and he lived in his sleep, his subjective mind rioting through his five hours of surcease and combining the thoughts and events of the day into grotesque and impossible marvels* (ME: 94).

У фрагменті вжито незалежний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП, що виражають бунт розуму проти вимушеної п'ятигодинної бездіяльності уві сні. Розум як уособлення живого створіння, всі думки та події минулого дня сплітав в неможливі химерні видіння.

Синоніми – це слова, що вживаються для найменування вже згаданого предмета, явища, дії, які доповнюють характеристику даного предмета в якому-небудь новому аспекті [19: 12]:

(16) *“It sounded as if you were praying”, she said bravely, but she felt herself inside to be withering and shrinking* (ME: 89).

У фрагменті вжито об'єктний інфінітивний комплекс на позначення ССВП *felt herself inside to be* «хоч усередині в ній усе якось стислося, заніміло» (синоніми у формі Continuous Infinitive ‘to be withering and shrinking’).

Порівняння – стилістичний прийом, що складається в частковому уподібненні двох об'єктів дійсності (або їх властивостей), що відносяться до різних класів [52: 143]. Наприклад:

(17) *He dared not go near Ruth's neighborhood in the daytime, but night found him lurking like a thief around the Morse home, stealing glimpses at the windows and loving the very walls that sheltered her* (ME: 32).

У фрагменті вжито об'єктний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП *him lurking*, що входить до складу порівняльного звороту *like a thief around the Morse home* «немов злодій, снував коло дому Морсів».

Гіпербола – фігура мови, що складається в навмисному перебільшенні властивостей предмета чи явища, що підсилює виразність, надає висловленню емоційного характеру [51: 145]:

(18) *As Ruth's front door closed behind them and he came down the steps with her, he found himself greatly perturbed* (ME: 98).

У фрагменті вжито об'єктний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП *himself greatly perturbed* після дієслова *to find*, що виражає емоцію глибокого збентеження Мартіна, ревностів до Рут, до її кола, оточення.

Епітети можна визначити як емоційно-оцінне (метафоричне) визначення певного денотату. Цим епітет відрізняється від звичайного, або логічного визначення, яке не містить емоційності, оцінності або образності [52: 147].

Наприклад:

(19) *But now he had seen that world, possible and real, with a flower of a woman called Ruth in the midmost centre of it* (ME: 46).

У фрагменті вжито незалежний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП з прийменником *with*, що є складовою частиною метафоричного епітета *a flower of a woman* «жінка-квітка» на ймення Рут.

(20) *But I'd travel faster with you just the same, was what he wanted to blurt out, as he caught a vision of a world without end of sunlit spaces and starry voids through which he drifted with her, his arm around her, her pale gold hair blowing about his face* (ME: 87).

У фрагменті вжито незалежний дієприкметниковий комплекс на позначення ССВП без прийменника, відокремленого комою *her pale gold hair*. Тут епітет «золотаве волосся» відтворює портретний опис жінки, яку кохає Мартін. У контекстному оточенні ця деталь зливається в його уяві з безмежним світом сонячних рівнин і зоряних просторів, що розкинувся перед його очима, і якими він лине разом з Рут, тримаючи її в обіймах.

Антитеза – риторичне протиставлення, стилістична фігура контрасту в художньому мовленні, яка полягає в різкому протиставленні понять, положень, образів, станів, пов'язаних між собою загальною конструкцією або внутрішнім змістом:

(21) *“That story was perfectly grand”, she announced, straightening up from the wash-tub with a tired sigh and wiping the sweat from her forehead with a red, steamy hand; “but it makes me sad* (ME: 92).

У фрагменті вжито об'єктний інфінітивний комплекс на позначення ССВП *me sad* після дієслова *to make* «але мені стало якось сумно». Тут протиставляється радість і смуток від прочитаного оповідання, що викликає протилежні емоції у персонажа художнього твору. За допомогою антитези, що вводить сполучником *but*, виражається розгубленість від несподіваних емоційних переживань мовця.

Таким чином, художні засоби застосовуються автором лише такою мірою, якою вони необхідні для розуміння основного змісту роману. Серед тропів та фігур у романі Джека Лондона на позначення конструкцій вторинної предикації (або які безпосередньо входять до їх складу) широко представлені: парафраз, порівняння, епітети, метафора, гіпербола, персоніфікація, алюзія, синоніми, а також вставні речення (парентези), паралелізм, антитеза, градація тощо. Засобами експресивного синтаксису в персонажному та авторському мовленні визнається така трансформація структури речення, як парцеляція. Усі стилістичні фігури, лінгвістичною основою яких слугують словосполучення – антитеза, повтор, тощо також є засобами експресивного синтаксису в романі.

Як бачимо, у досліджуваному художньому тексті тропи і фігури здатні виконувати найрізноманітніші функції: дають нове іменування об'єкту (номінативна, або функція фіксації значення), впливають на уяву читача (функція впливу), формують образне уявлення про світ (інструментальна функція), роблять образ більш яскравим і наочним (образотворча), представляють індивідуально-авторську модель світу (моделююча), допомагають усвідомити, створити припущення про сутність об'єкта (гіпотетична). До того ж відповідні стилістичні явища можуть служити засобом посилення виразності, оцінності і емоційної характеристики персонажів.

Висновки до розділу 2

Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки.

1. Найбільш поширеними серед синтаксичних структур вторинної предикації стали об'єктні інфінітивні комплекси, які складають 28% від загальної кількості досліджуваних конструкцій. Майже порівну друге місце належить об'єктним дієприкметниковим комплексам та незалежним дієприкметниковим комплексам, які займають відповідно 17 % і 16 %. На третьому місці знаходиться прийменниковий інфінітивний комплекс з 14 %. Четверте місце належить суб'єктним інфінітивним комплексам – 13%. Герундіальні предикативні конструкції займають 9%. Найменшу кількість становлять незалежні комплекси без дієприкметників та суб'єктні інфінітивні комплекси – 3% і 1 % відповідно.

2. Суб'єктна предикативна інфінітивна і суб'єктна предикативна дієприкметникова конструкції схожі, розрізняючись лише в тому, що зворот з інфінітивом констатує факт вчинення дії, в той час як зворот з дієприкметником висловлює дію в процесі її протікання. У реченні предикативні інфінітивні звороти з прийменником *for* виконують наступні функції: підмета, предикатива, складного додатку, означення, обставини мети, обставини результату.

3. Складний герундіальний зворот – поєднання присвійного займенника або іменника в присвійному або загальному відмінку з герундієм, що виступає в реченні як єдиний (складний) член речення. Як єдиний член речення складний герундіальний зворот може виконувати в реченні різні функції: складного підмета, складного означення, складного прийменникового додатку, складної обставини. Незалежним предикативним дієприкметниковим зворотом є поєднання іменника в загальному відмінку або займенника в називному відмінку з дієприкметником, в якому іменник або займенник виконують роль підмета по відношенню до дієприкметника, не будучи підметом усього речення. В українській мові немає аналогічної конструкції. Незалежний предикативний дієприкметниковий зворот виконує по відношенню до основного складу речення роль якого-небудь члена речення, в основному – обставини часу, причини або умови.

4. Прагматичні та стилістичні засоби вербалізаторів конструкцій вторинної предикації застосовуються автором лише такою мірою, якою вони необхідні для розуміння основного змісту роману. Серед тропів та фігур у романі Джека Лондона на позначення конструкцій вторинної предикації (або які безпосередньо входять до їх складу) широко представлені: порівняння, епітети, метафора, гіпербола, персоніфікація, алюзія, синоніми, а також вставні речення (парентези), паралелізм, антитеза, градація тощо. Засобами експресивного синтаксису в персонажному та авторському мовленні визнається така трансформація структури речення, як парцеляція. Стилiстичні фігури, лінгвістичною основою яких слугують антитеза, повтор тощо також є засобами експресивного синтаксису в романі, що виражають ССВП.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ ВЕРБАЛІЗАТОРІВ КОНСТРУКЦІЙ ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ПОВІСТІ ДЖ.ЛОНДОНА *MARTIN EDEN* «МАРТІН ІДЕН»

3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою вербалізаторів ССВП у перекладі повісті Дж. Лондона *Martin Eden* «Мартін Іден»

Для адекватного відтворення вербалізаторів синтаксичних структур вторинної предикації в перекладі необхідно не лише досконало володіти мовами оригіналу та перекладу, але й вміти відчувати емоції та настрої героїв. Загальною тенденцією при відтворенні ССВП українською мовою є більша експресивність у порівнянні з оригіналом, що зумовлено національно-культурною специфікою. Розглянемо детальніше способи еквівалентного відтворення вербалізаторів ССВП у перекладі українською мовою на матеріалі роману *Martin Eden* «Мартін Іден» Джека Лондона.

Спочатку визначимося з поняттям еквіваленту. *Еквівалентом* слід вважати постійну рівнозначну відповідність, яка, як правило, не залежить від контексту. Випадки повної відповідності слів двох мов, тобто повного збігу їх лексичного значення у всьому обсязі, трапляються відносно рідко. Слід розрізняти еквіваленти повні і часткові. Якщо відповідник охоплює значення англійського слова повністю, це повний еквівалент. Коли ж український відповідник є лише до одного з декількох значень англійського слова, це частковий еквівалент [83: 56]. У нашому дослідженні більшість еквівалентів має частковий характер.

Із стилістичної точки зору ми можемо виділити абсолютні і відносні еквіваленти у романі. До першої категорії відносяться такі еквіваленти, які належать до одного і того ж самого функціонального стилю і мають таку ж

експресію, як і англійське слово або словосполучення. Коли англійському однозначному слову або одному певному значенню багатозначного слова відповідає у двомовному словнику декілька українських перекладів, то ці переклади є варіантними відповідниками [82: 78]. Найбільш поширеним типом варіантних відповідників є часткові відповідники, тобто коли одному слову чи словосполученню англійської мови відповідають два або більше слів чи виразів в українській мові і навпаки. До них належать явища включення і пересічення [82: 84].

Включенням називається таке відношення, коли слова в англійській мові ширші, ніж коло значень відповідного йому слова в українській мові. Більш поширеним є явище пересічення, коли між двома словами спостерігається такий частковий збіг значень, при якому коло значень слова в англійській мові (що входить до складу ССВП) не може бути повністю включеним в коло значень слова в українській мові через те, що дані слова мають як однакові, так і різні значення.

Крім неоднакового групування значень у межах слова / словосполучення в різних мовах, слід мати на увазі, що ще однією причиною виникнення варіантних відповідників є неоднакова семантична диференційованість слів / словосполучень у двох мовах. Суть цього явища полягає в тому, що значення слова в одній мові виявляється недиференційованим, нерозчленованим порівняно із значенням його еквівалентів в іншій мові. Тобто одному слову англійської мови, яке виражає більш широке поняття, в українській мові відповідають два або більше слів, кожне з яких має вужчий клас денотатів.

Отже, можна зробити висновок, що переклад за допомогою функціонального аналога чи еквівалента є досить адекватним, якщо поодинокі випадки заміни словосполучення у складі ССВП на нейтральне суттєво не вплинуть на колорит твору загалом.

У перекладознавстві існують різні типології лексичних відповідників. У нашій роботі ми скористалися класифікацією відповідників ССВП

П.Ньюмарка [78: 34], який поділяє їх за формою на **еквівокабульні**, коли словосполучі оригіналу відповідає словосполука в перекладі та **нееквівокабульні**, коли словосполучі оригіналу відповідає речення в перекладі або навпаки.

Таким чином, коли синтаксична конструкція вторинної предикації вжита з дієсловами, що виражають дозвіл, прохання, ціль, наказ (to allow, to permit, to order, to command, to force, to make, to request, to intend, etc.), конструкція «Називний відмінок з інфінітивом» перекладається українською мовою безособовим реченням з пасивним дієслівним присудком:

(1) *Besides, captains were not allowed to take their wives to sea with them* (ME: 31). — *До того ж капітанові не вільно брати у плавання свою дружину* (MI: URL).

У фрагменті суб'єктний інфінітивний комплекс [captains] were not allowed to take to sea перекладено за допомогою «не вільно брати у плавання», де зберігається часткова еквівалентність. Тут український частковий еквівалент збігається за значенням, стилістичною спрямованістю та близький за образністю (граматична структура може як збігатися, так й не збігатися), але дещо розходиться за лексичним складом.

Коли конструкція вжита після дієслів to appear, to chance, to happen, to prove, to seem та фраз to be sure, to be certain, to be likely/unlikely, вона має різні інтерпретації в українській мові. Наприклад:

(2) *It was almost violent, this health of his, and it seemed to rush out of him and at her in waves of force* (ME: 59). — *Від Мартіна просто нашіло здоров'ям, і сила ця, перехлюпуючи через вінця, сягала аж до неба* (MI: URL).

У фрагменті ССВП *it seemed to rush out of him* відтворюється відповідним дієприслівниковим зворотом «сила ця, перехлюпуючи через вінця», еквівалентність якого є очевидною. Тут вжито частковий лексико-граматичний еквівалент, що збігається з англійською ССВП за значенням, стилістичною спрямованістю, але відрізняється структурно і образно.

Переклад конструкції «Об’єктний відмінок з інфінітивом» також викликає суперечливі погляди серед вчених. При перекладі цього звороту слід звертати увагу як на форму дієслова, так і на форму інфінітива. Indefinite Infinitive передається дієсловом в теперішньому часі, Perfect Infinitive передається дієсловом в минулому часі. Після дієслів *to expect*, *to hope* частіше всього передається дієсловом в майбутньому часі.

Вибір українського семантичного *еквіваленту* вирішується наперед деякими факторами, головними з яких є: лексичне значення особового дієслова після якого використовується конструкція «Об’єктний відмінок з інфінітивом»; парадигматична форма інфінітиву (його категоричне значення); лексичне значення об’єктного інфінітиву.

У результаті, різні семантичні та структурні *еквіваленти* можуть бути використані в українській мові як замітники предикативного комплексу. Вибір відповідної мовної / смислової одиниці може часто залежати лише від перекладача або може бути вирішеним наперед структурною особливістю речення, яке перекладають [38]. Так, вчений виділяє наступні способи перекладу конструкції «Об’єктний відмінок з інфінітивом»:

1. Іменником від об’єктного інфінітива або додатковим підрядним реченням:

(3) *He had succeeded in making her talk her talk, and while she rattled on, he strove to follow her, marvelling at all the knowledge that was stowed away in that pretty head of hers, and drinking in the pale beauty of her face* (ME: 7). — *Йому пощастило змусити Рут говорити з ним своєю мовою, і тепер він стежив за кожним її словом, дивуючись, що в цій гарненькій голівці крилося стільки знання, і милуючись вродою її блідого обличчя* (MI: URL).

2. Об’єктною інфінітивною групою слів, що формує частину складного модального дієслівного присудка:

(4) *It makes me happy to think about happy things* (ME: 92). — Я люблю слухати про щасливе життя (MI: URL).

У фрагменті the Objective with the Infinitive Construction на позначення ССВП відтворено за допомогою частини складного дієслівного присудка «слухати». Еквівалентний переклад досягається за допомогою нееквівокабульного відповідника, коли конструкції в перекладі відповідає присудок, точніше його частина (виражена дієсловом).

(5) *There were cowardly suggestions that he should make believe, assume a part; and there were still more cowardly suggestions that warned him he would fail in such course, that his nature was not fitted to live up to it, and that he would make a fool of himself* (ME: 11). — *То виникав боягузливий намір грати яку-небудь роль, але одразу з'являлася ще боягузливіша думка, що йому це не вдасться, що він не звик прикидатись і тільки пошиється в дурні* (MI: URL).

У фрагменті об'єктний інфінітивний комплекс *believe, assume a part* «грати яку-небудь роль» відтворено за допомогою **еквівокабульного відповідника**.

3. Простим дієслівним присудком:

(6) *If it just happened that she did not fully appreciate his necessity for a career, that did not make her a bit less lovable* (ME: 109). — *Від того, що Рут не розуміє, як потрібно йому вибитися в житті, вона не втрачає своєї принадності* (MI: URL).

У фрагменті заперечна синтаксична конструкція *her a bit less lovable* відтворюється за допомогою простого присудка «не втрачати своєї принадності», що відповідає **нееквівокабульному перекладу**.

Дана конструкція перекладається залежно від того, після яких дієслів вона вжита [30: 346]:

1. Коли конструкцію «Об'єктний відмінок з інфінітивом» вжито після дієслова у формі наказового способу або коли присудок англійського речення, де вжито цю конструкцію, виражений такими дієсловами, як *to show, to find, to expect, to consider, to establish, to assume, to believe, to estimate, to know* та под., речення з відповідними конструкціями перекладаються

складнопідрядним реченням із підрядним з'ясувальним реченням, де англійському інфінітиву відповідає особова форма дієслова-присудка. Напр.:

(7) *Martin Eden could not have found it in him, just then, to believe that her brother could be guilty of such treachery — especially when he had been the means of getting this particular brother out of an unpleasant row* (ME: 12). — *Іденові й на думку не спадало, що її брат здатний на таке лицемірство, а надто після того, як він виручив його з неприємної історії* (MI: URL).

У фрагменті синтаксичну структуру вторинної предикації *in him to believe* відтворено особовою формою дієслова у Past Indefinite «й на думку не спадало», еквівалентність якого є цілком очевидною, оскільки частковий лексико-граматичний еквівалент збігається з англійською ССВП за значенням, але відрізняється за структурою і стилістичною спрямованістю.

2. Якщо конструкцію «Об'єктний відмінок з інфінітивом» вжито у реченні з дієсловом-присудком, що виражає бажання, вимогу, рекомендацію тощо, інфінітив перекладається формою умовного способу дієслова у складі з'ясувального підрядного речення, яке вводиться сполучником «щоб»:

(8) *He had it in his heart to wish that they could possess, in some small measure, her goodness and glory* (ME: 51). — *Він щиро хотів, щоб вони мали бодай крихту її доброти й краси, і нізащо не образив би їх за їхнє загравання* (MI: URL).

У фрагменті об'єктний інфінітивний комплекс на позначення ССВП *in his heart to wish* відтворено за допомогою дієслівного сполучення «щиро хотів», що відповідає **еквівокабульному перекладу**.

3. Після дієслів, що виражають фізичне сприйняття *to watch, to notice, to see* тощо, цей зворот зазвичай перекладається підрядним реченням зі сполучником «як», якщо це не суперечить нормам української мови. Так, наприклад, дієслово «побачити» потребує після себе сполучника «що», а не «як» у даному контексті:

(9) *At the same moment he became aware that a woman was entering the room. He saw the girl leave her chair and trip swiftly across the floor to the*

newscomer (ME: 9). — *Водночас юнак побачив, що в кімнату ввійшла якась жінка. Він побачив, що дівчина підвелась і побігла їй назустріч* (MI: URL).

У фрагменті ССВП *the girl leave her chair*, вжита після дієслова *to see*, перекладається відповідно підрядним реченням, що вводиться сполучником «що» (**нееквівокабульний відповідник**).

4. Складний додаток моделі «have (get, force тощо) + Object + Infinitive» перекладається або каузативною конструкцією, де дієслову *have / let* відповідає дієслово «примусити», «дозволити», а інфінітиву – неозначена форма дієслова. Наприклад:

(10) *But when she had taken her degree, she asked him herself to let her see something of what he had been doing* (ME: 113). — *Але, одержавши диплома, Рут сама попросила Мартіна показати їй щось із його творів* (MI: URL).

У фрагменті ССВП *to let her see*, вжита після дієслова *to ask*, відтворюється через неозначену форму дієслова «показати» (**еквівокабульний відповідник**).

Перекладачі-початківці часто не вживають синтаксичних конструкцій, що відсутні в їхній рідній мові. Серед таких англійських конструкцій – інфінітивна конструкція з прийменником *for*. Зазначена предикативна конструкція в залежності від функції в реченні та стану (активного чи пасивного) інфінітиву може мати **різні еквіваленти** в українській мові та перекладатися наступними способами [38]:

1. Інфінітивом:

(11) *Up to that time, drinking had seemed to him the proper thing for men to do, and he had prided himself on his strong head which enabled him to drink most men under the table* (ME: 33). — *Досі він вважав, що кожному чоловікові годиться випивати, і пишався тим, що не здавався навіть тоді, коли інші вже падали під стіл* (MI: URL).

У фрагменті прийменниковий інфінітивний комплекс *the For-to-Infinitive Construction for men to do*, вжитий на позначення ССВП, перекладається за допомогою «випивати» (**нееквівокабульний відповідник**).

2. Підрядним реченням:

(12) *But the impression of that fleeting glimpse lingered, and when the time came for him to beat a stumbling retreat and go, she lent him the volume of Swinburne, and another of Browning — she was studying Browning in one of her English courses* (ME: 17). — *Але те хвилинне враження не розвіялось, і, коли він незграбно попрощався й зібрався йти, дівчина дала йому томик Свінберна і томик Браунінга, якого саме вивчала в університеті* (MI: URL).

У фрагменті the For-to-Infinitive Construction *for him to beat a stumbling retreat and go* потребує розгорнутого перекладу підрядним реченням, що вводиться сполучником «коли» (**нееквівокабульний відповідник**).

(13) *Having shaken himself free from his old companions and old ways of life, and having no new companions, nothing remained for him but to read, and the long hours he devoted to it would have ruined a dozen pairs of ordinary eyes* (ME: 55). — *Зрікшись колишніх звичок і колишніх товаришів, він не мав нових, і йому нічого не лишалось, як тільки читати й читати* (MI: URL).

У фрагменті прийменниковий інфінітивний комплекс *for him but to read* відтворюється через підрядне речення, що вводиться сполучником «як» (**нееквівокабульний відповідник**).

В.І.Карабан виділяє неозначену форму дієслова як спосіб перекладу конструкції «Прийменникова інфінітивна конструкція» [31: 178]:

(14) *But Herbert Spencer had shown him not only that it was not ridiculous, but that it was impossible for there to be no connection* (ME: 104). — *Але Герберт Спенсер показав йому, що це зовсім не смішно, а навпаки — тут не може не бути зв'язку* (MI: URL).

У фрагменті спостерігаємо переклад синтаксичної структури вторинної предикації *for there to be no connection* через неозначену форму дієслова у заперечній формі «тут не може не бути зв'язку» (**нееквівокабульний відповідник**).

У ході нашого дослідження ми розглянули основні способи перекладу інфінітивних конструкцій та встановили, що система безособових форм

дієслова в англійській мові представлена трьома формами – інфінітивом (Infinitive), інговою формою, тобто герундієм (Gerund) і дієприкметником I (Participle I) та дієприкметником II (Participle II). З цього приводу у нашій роботі дотримуємося погляду таких вчених, як Л.С.Бархударов, М.Я.Блох, Г.Г.Почепцов, Н.М.Раєвська, Я.И.Рецкер, які пропонують критерій групування ССВП за визначенням граматичного типу компонента, що виконує функцію вторинного присудка: ССВП з інфінітивом, ССВП з дієприкметником I та II, а також ССВП з герундієм.

Нами було розглянуто особливості **еквівалентного перекладу ССВП** з безособовими формами дієслова українською мовою на прикладі роману американського письменника Джека Лондона *Martin Eden* «Мартін Іден» [LJMI: URL]. Літературний переклад цього твору був здійснений Марією Рябовою [ЛДМІ: URL].

У результаті аналізу оригіналу було виявлено 55 випадків використання автором інфінітивних конструкцій. Серед них: об'єктні інфінітивні конструкції – 59% (28 випадків), суб'єктні інфінітивні конструкції – 23,6% (13 випадків), інфінітивні конструкції з прийменником *for* – 25,4% (14 випадків).

Дослідження даного твору показало, що у процесі **еквівалентного перекладу українською мовою** найбільш вживаним способом передачі **об'єктних інфінітивних конструкцій** є підрядне речення: з 28 випадків вживання даних конструкцій, 12 було передано цим способом:

(15) *He felt the blood crawl in his veins, but controlled himself and closed the door softly behind him* (ME: 21). — *Мартін відчув, як у нього вся кров заклекотіла, але стримався й двері за собою причинив тихо* (MІ: URL).

Менш поширеними способами передачі даних конструкцій є просте речення, в якому інфінітив передається дієсловом в особовій формі (9) та іменником (7 випадків):

(16) *He made it a point to save so much every week, no matter what he had to do without in order to save it* (ME: 71). — *Він узяв за правило будь-що відкладати щотижня певну суму* (MI: URL).

(17) *She had never had men look at her in such fashion, and it embarrassed her. She stumbled and halted in her utterance. The thread of argument slipped from her* (ME: 8). — *Так не дивився на неї ще жоден чоловік, і це бентежило її. Рут почала затинатись і губити думку* (MI: URL).

В обох фрагментах переклад об'єктних інфінітивних конструкцій відбувався за допомогою дієслів «узяти за правило» та «дивитися».

Необхідно зазначити, що поширеним способом передачі **суб'єктних інфінітивних конструкцій** з активним станом дієслова-присудка є прості речення зі вставними словами або частками (8 прикладів):

(18) *It seemed still a wanton impulse, but she had grown more used to it* (ME: 59). — *Це бажання й тепер здавалося їй непристойним, але вона вже потроху звикла до нього* (MI: URL).

При перекладі суб'єктних інфінітивних конструкцій з пасивним станом дієслова-присудка використовуються підрядні та прості речення (5 випадків):

(19) *And to her it seemed that the angle of his jaw had changed; its pitch had become unpleasantly aggressive. At the same time a wave of intense virility seemed to surge out from him and impinge upon her* (ME: 8). — *Це прозвучало, як погроза. У голосі його бриніла рішучість, очі блищали, обличчя спохмурніло. Їй здалося, що й щелепа у нього висунулась наперед: обличчя стало неприємно визивним. Водночас Рут відчула, як передається їй від нього хвиля буйної мужності* (MI: URL).

Інфінітивні **конструкції із прийменником for** українською мовою перекладалися (14 випадків):

- підрядними реченнями:

(20) *He did not know that his quietness was giving the lie to Arthur's words of the day before, when that brother of hers had announced that he was going to bring a wild man home to dinner and for them not to be alarmed, because they*

would find him an interesting wild man (ME: 11). — Він не знав, що цим підводив Артура, котрий напередодні сповістив родину, що приведе на обід дикуна, але що турбуватися, мовляв, нічого, бо дикун цей дуже цікавий (МІ: URL).

(21) *If life meant more to him, then it was for him to demand more from life, but he could not demand it from such companionship as this* (ME: 54). — Раз життя для нього важить більше, то він мусить більшого вимагати й від життя — але, звісно, не в такому товаристві (МІ: URL).

- інфінітивом з іменником або займенником у давальному відмінку (бвипадків):

(22) *He had never seen anything that he couldn't get the hang of when he wanted to and it was about time for him to want to learn to talk the things that were inside of him so that she could understand* (ME: 8). — Ще ніколи не бувало, щоб він не зміг опанувати того, що хотів, а цим разом йому таки дуже кортіло навчитися висловлювати свої почуття й думки так, щоб ця дівчина його розуміла (МІ: URL).

Під час аналізу оригіналу було виявлено 34 випадки використання автором дієприкметникових конструкцій. Серед них: абсолютні дієприкметникові конструкції – 47% (16 випадків); об'єктні дієприкметникові конструкції – 50% (17 випадків); суб'єктні дієприкметникові конструкції – 2,9% (1 випадок).

Дослідження українського перекладу роману «Мартін Іден» показало, що засобами відтворення **абсолютних дієприкметникових конструкцій** українською мовою є (16 випадків):

- просте речення у складі складного безсполучникового:

(23) *He gazed at her and listened, his thoughts grew daring* (ME: 60). — Коли він дивився на Рут і слухав її, думки його смілишали (МІ: URL).

- сурядне речення:

(24) *He knew that he must stand up to be introduced, and he struggled painfully to his feet, where he stood with trousers bagging at the knees, his arms*

loose-hanging and ludicrous, his face set hard for the impending ordeal (ME: 10). — *Він здогадався, що йому треба встати, щоб познайомитись, і насилу підвівся. Штани в нього на колінах надималися, руки безпорадно висіли, а обличчя на саму думку про майбутнє випробування спохмурніло* (MI: URL).

- дієприслівниковий зворот:

(25) *With four cards permitting him to draw books, he burned the gas late in the servant's room, and was charged fifty cents a week for it by Mr. Higginbotham* (ME: 48). — *Беручи книжки на чотири абонементи, він допізна палив газ у своїй комірчині і щотижня платив за це містерові Хігінботему п'ятдесят центів* (MI: URL).

Способами передачі **об'єктних дієприкметникових конструкцій** в українському перекладі роману «Мартін Іден» стали (17 випадків):

- підрядне додаткове речення:

(26) *He watched them eating, and decided that they ate like pigs. Well, he would be careful here. He would make no noise. He would keep his mind upon it all the time* (ME: 10). — *Він пригадав, як вони їли, і вирішив, що їли по-свинячому. Ні, він буде обережний і їстиме тихо. Весь час пам'ятатиме про це* (MI: URL).

(27) *He had heard them talking it* (ME: 46). — *Норман і Артур знали цю мову — він чув, як вони розмовляли нею* (MI: URL).

- іменникове сполучення:

(28) *He saw the same sun shining in his brain* (ME: 104). — *Він бачив той самий сонячний промінь у себе в мозку* (MI: URL).

Також при відтворенні об'єктних дієприкметникових конструкцій українською мовою перекладач використовував підрядне обставинне чи сурядне речення та речення, в якому іменник (або займенник) було трансформовано у додаток, а дієприкметник II – у присудок:

(29) *He heard words spoken that were meaningless to him, and other words that he had seen only in books and that no man or woman he had known was of large enough mental caliber to pronounce* (ME: 12). — *Мартін чув слова,*

значення яких не розумів, і такі слова, що їх подибував лише в книжках, — жоден чоловік і жодна жінка, яких він знав, не були так розвинені, щоб уживати їх (MI: URL).

(30) ... *but night found him lurking like a thief around the Morse home, stealing glimpses at the windows and loving the very walls that sheltered her* (ME: 49). — зате вночі, немов злодій, снував коло дому Морзів, крадькома поглядаючи на освітлені вікна, і навіть стіни, що оточували її, були йому любі (MI: URL).

(31) *He saw her hand coming out to his, and she looked him straight in the eyes as she shook hands, frankly, like a man* (ME: 4). — Він побачив, що дівчина подала йому руку й подивилася просто в очі, щиро й міцно, по-чоловічому потискуючи його пальці (MI: URL).

Результати аналізу перекладу й оригіналу засвідчили, що об'єкту дієприкметникову конструкцію було перекладено словосполученням, яке в своєму складі має займенник, прийменник та іменник:

(32) *And though he sat there, blushing and humble, again she felt drawn to him* (ME: 9). — І хоч Мартін сидів перед нею червоний і упокорений, дівчина знов відчула потяг до нього (MI: URL).

У процесі дослідження оригіналу також було виявлено 9 випадків використання автором герундіальних конструкцій, які при перекладі українською мовою передавалися:

- підрядними реченнями:

(33) *This was a new experience for him. All his life, up to then, he had been unaware of being either graceful or awkward* (ME: 4). — Це було для нього нове переживання. Досі він ніколи не замислювався, зграбний він чи ні. (MI: URL).

(34) *But her singing he did not question* (ME: 70). — Зате, коли Рут співала, він ні про що вже не питав (MI: URL).

- іменниковими сполученнями:

(35) *He listened as well, but he stared, unconscious of the fixity of his gaze or of the fact that all that was essentially masculine in his nature was shining in his*

eyes. But she, who knew little of the world of men, being a woman, was keenly aware of his burning eyes (ME: 7). — Він слухав і дивився на неї, несвідомий того, що погляд його занадто пильний і в ньому відбивається вся його чоловіча природа. А її, жінку, яка не дуже зналася на чоловіках, вразив вогонь його очей (MI: URL).

Отже, крім неоднакового групування значень у межах слова в різних мовах, слід мати на увазі, що ще однією причиною виникнення варіантних відповідників є неоднакова семантична диференційованість слів та конструкцій в англійській та українській мовах. Суть цього явища полягає в тому, що значення слова чи певної структури в одній мові виявляється недиференційованим порівняно із значенням його еквівалентів в іншій мові. Інакше кажучи, слову чи структурі англійської мови, яке/яка виражає більш широке поняття, в українській мові відповідають два або більше слів/структур, кожне з яких має вузький клас денотатів.

Аналіз дослідження показав, що у сучасному перекладознавстві існують різні класифікації перекладацької еквівалентності, залежно від певної наукової школи та напрямку дослідження.

3.2 Застосування перекладацьких трансформацій для збереження прагматичних функцій вербалізаторів конструкцій вторинної предикації у перекладі англійськомовної повісті

3.2.1. Лексичні трансформації

Лексичні трансформації поділяються на формальні (транскрипція, транслітерація, калькування) та лексико-семантичні, що включають конкретизацію як заміну більш конкретною назвою, генералізацію як заміну гіперонімом гіпоніма й модуляцію – заміну слова або сполуки одиницею мови перекладу, яка логічно пов'язана із значеннями вихідної мови.

Під **калькуванням** розуміють передачу мовного знака мови першотвору шляхом відтворення морфемної будови слова або послівного порядку у словосполученні. Наприклад:

(36) *But he had caught hints of such music from the books, and he accepted her playing largely on faith, patiently waiting, at first, for the lifting measures of pronounced and simple rhythm, puzzled because those measures were not long continued* (ME: 27). — *Але він знав про таку музику з книжок і брав гру дівчини на віру, терпеливо виловлюючи окремі такти простого танцювального ритму і дивуючись, що вони такі короткі* (MI: URL).

У фрагменті вжито герундіальну предикативну конструкцію на позначення ССВП *her playing*, що у перекладі відтворено за допомогою часткової кальки «гра дівчини» у поєднанні з заміною.

Слід зазначити, що крім лексичної кальки є ще синтаксична. Наприклад:

(37) *He wanted her to feel with him this big thing that was his, that he had seen with his own eyes, grappled with his own brain, and placed there on the page with his own hands in printed words* (ME: 117). — *Він хотів, щоб Рут разом з ним відчула те велике, що він бачив власними очима, осягнув власним розумом і власною рукою виклав на папері* (MI: URL).

У фрагменті за допомогою синтаксичної кальки *her to feel* відтворено ССВП «щоб Рут відчула».

Перекладачі часто вдаються до узагальнення через те, що важче знайти відповідник до конкретного об'єкта, ніж до загального. Отже, генералізація – це спосіб, за якого видова назва перекладається родовою назвою. Наприклад:

(38) *In imagination he dared to think of her lips on his, and so vividly did he imagine that he went dizzy at the thought and seemed to rift through clouds of rose-petals, filling his brain with their perfume* (ME: 44). — *Він насмілювався уявити, що її уста злилися з його, і відчув це так яскраво, що аж в очах потемніло — йому здалося, що на нього посипався дощ трояндових пелюсток, і душа потонула в їхньому ароматі* (MI: URL).

З вищенаведеного прикладу видно, що фразове дієслово *to rift through*, після дієслова *to seem*, зазвичай вживане у значенні «розколюватися, розщеплюватися», у художньому мовленні у складі ССВП набуває додаткових конотацій і отримує більш широке значення «посипатися».

Приєм генералізації протилежний прийому конкретизації, оскільки генералізація – це розширення обсягу поняття, наприклад:

(39) *The black-eyed girl smiled gratification and greeting, and showed signs of stopping, while her companion, arm linked in arm, giggled and likewise showed signs of halting* (ME: 52). — *Чорноока задоволено й весело усміхнулася і вповільнила ходу; її подруга, що йшла з нею під руку, теж захихотіла, видно, маючи намір зупинитися* (MI: URL).

Так, абсолютна дієприкметникова конструкція *arm linked in arm* перекладається українською словосполученням широкої семантики «йти з кимось під руку», що є зрозумілим україномовному читачеві. Відомо, що в англійській мові існує два конкретних поняття слова «рука»: *arm* та *hand* на відміну від української.

До **конкретизації** вдаються тоді, коли у мові друготвору немає узагальненої сполуки, вжитої у мові першотвору. Наприклад:

(40) *He had seen, on the streets, with persons of her class, that the women took the men's arms* (ME: 98). — *Не раз помічав, що чоловіки її кола на вулиці ходять з дамами під руку, але не завжди* (MI: URL).

У цьому прикладі вжито незалежний комплекс без дієприкметника (the Prepositional Absolute Construction) з прийменником *with*. У даній ССВП перекладачка вдало скористалася більш конкретним варіантом перекладу «чоловіки її кола», що є доцільнішим за варіант «люди». Цей різновид трансформації виникає залежно від точки зору, позиції, якої дотримується перекладач. У результаті застосування відповідної трансформації створений відповідник і вихідне сполучення перебувають у логічних відношеннях включення, наприклад:

(41) *Between a grand piano and a centre-table piled high with books was space for a half a dozen to walk abreast, yet he essayed it with trepidation* (ME: 2). — *Між роялем та столом серед кімнати, на якому лежали стоси книжок, пройшло б пліч-о-пліч і шестеро чоловік, та він проминув це місце з острахом* (MI: URL).

Так, у перекладі ССВП *for a half a dozen to walk abreast* відтворюється конкретним «пройшло б пліч-о-пліч і шестеро чоловік», що є вужчим за значенням та контекстуально обумовленим.

Смисловий розвиток (модуляція) ґрунтується на категорії перехресування: частина обсягу одного поняття входить в обсяг іншого поняття, і, у свою чергу, частина обсягу другого поняття входить до обсягу першого поняття. Суть цього прийому полягає в поглибленому смислового тлумаченні тієї чи іншої лексичної одиниці або словосполучення. До смислового розвитку належать усі метафоричні й метонімічні заміни:

(42) *There was so much he wanted to study* (ME: 90). — *Йому так багато треба було вивчити* (MI: URL).

У фрагменті об'єктний інфінітивний зворот на позначення ССВП *wanted to study* відтворюється відповідним «треба було вивчити». Метонімічний перенос ґрунтується тут на зв'язку логічних відношень бажання й примусу, потреби.

Проілюструємо застосування трансформації смислового розвитку у такому реченні:

(43) *Mrs. Higginbotham made no reply. Her revolt faded away, her spirit wilting down into her tired flesh* (ME: 23). — *Місіс Хігінботем нічого не відповіла. Бунт її ущух, дух зів'яв у стомленому тілі* (MI: URL).

У цьому фрагменті вихідна Absolute Participial Construction на позначення ССВП характеризує динаміку переходу від одного стану до іншого. Тоді як у перекладі показано стан як результат процесу, що відбувся.

Цілісне перетворення – різновид прийому смислового розвитку. Це перетворення як окремого мовного звороту, так і всього речення, яке при

цьому відбувається не за елементами, а цілісно, перетворюється внутрішня форма будь-якого відрізка мовлення – від слова до цілого речення:

(44) *The medieval metaphysics of Kant had given him the key to nothing, and had served the sole purpose of making him doubt his own intellectual powers* (ME: 103). — *Середньовічна метафізика Канта нічого не відкрила Мартінові, а тільки похитнула його віру в свої розумові здібності* (MI: URL).

У перекладі об'єктний інфінитивний комплекс *him doubt* відтворено фразеологічним «похитнути його віру».

Варто наголосити, що порівняно з прийомом смислового розвитку цілісне перетворення має більшу автономність. Головною рисою його є те, що синтез значення відбувається без зв'язку з аналізом, семантичний зв'язок між елементами може не простежуватися, найважливіше – еквівалентність плану змісту. Тому у нашій роботі ми розглянули граматичні, лексичні та лексико-граматичні види перекладацьких трансформацій, що застосовуються при перекладі ССВП, при цьому наголошуючи на умовності їхнього розмежування, адже у контексті межі між ними завжди розмиті.

3.2.2. Лексико-граматичні трансформації

Лексико-граматичні заміни передбачають антонімічну й конверсивну трансформацію, описово-перифрастичний переклад, компресію/декомпресію. До перекладацьких трансформацій даного виду належить також компенсація як спосіб перекладу одиниць оригінального тексту іншими вихідними засобами без збереження первинного місця в оригіналі.

Під **компресією** у перекладознавстві розуміють зменшення кількості мовних знаків у вислові друготвору порівняно з кількістю мовних знаків вислову першотвору, наприклад:

(45) *With four cards permitting him to draw books, he burned the gas late in the servant's room, and was charged fifty cents a week for it by Mr. Higginbotham* (ME: 32). — *Беручи книжки на чотири абонементи, він допізна палив газ у*

своїй комірчині і щотижня платив за це містерові Хігінботему п'ятдесят центів (MI: URL).

У вищенаведеному фрагменті абсолютна дієприкметникова конструкція з прийменником *with... permitting* вдало відтворюється за допомогою більш стислого дієприслівника «беручи».

Ми вважаємо, що слід уникати вживання зайвих слів, передаючи лише думку, основну ідею, закладену у реченні.

Під **декомпресією** розуміють збільшення кількості мовних знаків у висловленні мови перекладу порівняно з кількістю мовних знаків у висловленні першотвору:

(46) *Quite irrelevantly, still at the telephone and talking with her, he felt an overpowering desire to die for her, and visions of heroic sacrifice shaped and dissolved in his whirling brain* (ME: 97). — *Стоячи коло телефону й розмовляючи з нею, він раптом відчув непереможне бажання віддати за неї життя, і в його збуреному мозку виникали образи героїської самопожертви в ім'я любові* (MI: URL).

Як бачимо, англійський об'єктний інфінітивний зворот *to die for her* у перекладі відтворено за допомогою поетичного «віддати за неї життя», що є більш експресивним.

Під **компенсацією** розуміють вилучення інформації в одному місці тексту першотвору й заміну її на іншому місці друготвору. Це свого роду переміщення, наприклад:

(47) *Above a square-domed forehead he saw a mop of brown hair, nut-brown, with a wave to it and hints of curls that were a delight to any woman, making hands tingle to stroke it and fingers tingle to pass caresses through it* (ME: 24). — *Над крутим чолом лежала хвиляста темно-каштанова чуприна. Його кучері подобались жінкам, вони любили гладити їх і нестливо розчісувати пальцями* (MI: URL).

У фрагменті розгалужений об'єктний інфінітивний комплекс *hands tingle to stroke it and fingers tingle to pass* компенсується у перекладі простим поширеним реченням з однорідними членами.

Отже, компенсація є способом перекладу, при якому смислові елементи, втрачені під час перекладу одиниці вихідної мови в оригіналі, передаються в тексті перекладу іншим засобом. До того ж необов'язково в тому ж самому місці тексту, що й в оригіналі. У такий спосіб відновлюється («компенсується») втрачений смисл, і, в цілому, зміст оригіналу відтворюється з більшою повнотою. При цьому нерідко граматичні засоби оригіналу замінюються на лексичні і навпаки.

В **антонімічному перекладі**, що належить до лексико-граматичних трансформацій, стверджувальний вислів перекладається заперечним і, навпаки, заперечний перекладається стверджувальним за тієї умови, щоб зміст висловленої ситуації був незмінним. Наприклад:

(48) *“It’s not for a deck-swab like him to put on airs,” Mr. Higginbotham snorted. “Particular! Him!”* (ME: 22). — *Усяка матросня, і туди ж! — чмихнув містер Хігінботем. — Перебирає!* (MI: URL).

У наведеному вище фрагменті спостерігаємо лексико-граматичне явище антонімічного перекладу: заперечна синтаксична конструкція the For-to-Infinitive Construction замінюється у перекладі стверджувальною. Отже, антонімічний переклад дає можливість ставити наголоси на певних складниках ситуації, завдяки чому за однакового змісту виникають варіанти образної характеристики.

Експлікація (описовий переклад) також належить до лексико-граматичних трансформацій, коли лексична одиниця вихідної мови замінюється словосполученням, що експлікує її значення, тобто таким, яке дає більш-менш повне пояснення чи визначення даного значення мовою перекладу. Наприклад:

(49) *They let us find it out for ourselves afterwards* (ME: 110). — *Але одного нам тоді не сказали, полишаючи, щоб згодом ми самі докопалися* (MI: URL).

У даному фрагменті англійський об'єктний інфінітивний комплекс відтворюється відповідним складнопідрядним реченням з підрядним мети, оскільки вживання цього комплексу у даному контексті вимагає більш розлогого перекладу.

Таким чином, лексико-граматичні трансформації, розглянуті нами, представлені, головним чином, компенсаторними прийомами, які застосовуються у тексті поряд із замінами, додаванням або вилученням слів/словосполучень, що і буде нами далі досліджено.

3.2.3 Граматичні трансформації

При зіставленні граматичних категорій і форм англійської та української мов зазвичай виявляються наступні явища: відсутність тої чи іншої категорії в одній із мов; частковий збіг; повний збіг. Необхідність у граматичних трансформаціях виникає лише в першому і другому випадках. Відомо, що в українській мові, порівняно з англійською, відсутня така граматична категорія, як герундій, а також складні комплекси – герундіальний, дієприкметниковий, інфінітивний.

Частковий збіг або розбіжність у значенні і вживанні відповідних форм і конструкцій також потребує граматичних трансформацій. Сюди можна віднести такі явища, як неповний збіг форм інфінітиву і дієприкметника, деякі розбіжності у вираженні модальності тощо. Отже, граматичні трансформації – це перетворення формальної структури висловлення відповідно до норм мови перекладу при незмінному наборі сем, що входять до її складу. Умовно граматичні трансформації можна поділити на чотири види: перестановки, заміни, додавання та вилучення.

Перестановки, тобто перебудова чи зміна структури речення, мають цілу низку причин. Закріплений порядок слів англійського речення зазвичай носить ієрархічний характер. Вона, звісно, стає центром повідомлення і при перекладі виноситься у центр речення:

(50) *It was impossible for him to sleep* (ME:102). — Спати він не міг (MI: URL).

У цьому випадку спостерігаємо перестановку частини складного присудка *to sleep* «спати», вираженого дієсловом, що входить до складу прийменникового інфінітивного комплексу з прийменником *for* у початкову позицію.

Варто наголосити, що перестановки в чистому вигляді трапляються не досить часто, поєднуючись з іншими видами граматичних трансформацій, найчастіше із замінами. Наприклад:

(51) *Whereby he imparted the suggestion of wheels revolving in his brother-in-law's head* (ME: 104). — Багатозначно крутив пальцем коло свого лоба (MI: URL).

У перекладі спостерігаємо вживання таких перекладацьких трансформацій, як перестановка і заміна, що застосовувалися для відтворення дієприкметникової конструкції на позначення ССВП.

Поєднання речень – це спосіб перекладу, при якому синтаксична структура в оригіналі перетворюється шляхом поєднання двох простих речень в одне складне. Ця трансформація – зворотна членуванню речень:

(52) *A policeman on a street corner eyed him suspiciously, then noted his sailor roll* (ME: 19). — Полісмен на розі підозріливо глянув на нього і по ході пізнав у ньому матроса (MI: URL).

Синтаксичне уподібнення (дослівний переклад) – це спосіб перекладу, при якому синтаксична структура оригіналу перетворюється на аналогічну структуру мови перекладу. Наприклад:

(53) *She had wanted him to devote himself to study, and, though she had not openly disapproved of his writing, she had never approved* (ME: 113). — Вона

хотіла, щоб він цілком віддався навчанню, і хоч одверто не засуджувала його захоплення літературною творчістю, але ніколи й не схвалювала його (MI: URL).

Як бачимо, синтаксичне уподібнення може призводити до повної або часткової відповідності кількості мовних одиниць і порядку їх розташування в оригіналі і перекладі.

Заміна частин мови виникає через відсутність тої чи іншої конструкції у мові перекладу, розбіжність у вживанні відповідних конструкцій, а також має і лексичні причини: різне слововживання, різні норми сполучуваності в англійській та українській мовах, відсутність частин мови з відповідним значенням. Наприклад:

(54) *He spent long hours in the Oakland and Berkeley libraries, and made out application blanks for membership for himself, his sisters Gertrude and Marian, and Jim, the latter's consent being obtained at the expense of several glasses of beer* (ME: 32). — *Цілі години він просиджував в Оклендській та Берклейській бібліотеках, записався сам, записав обох сестер, Гертруду й Мерієн, і навіть Джіма, від якого домогся згоди, щедро почастувавши його пивом* (MI:URL).

У даному випадку заміна відбувається на рівні синтаксису, де незалежний дієприкметниковий комплекс відтворюється за допомогою підрядного речення.

Уведення додаткових слів обумовлюється низкою причин: відмінностями у структурі речення і тим, що більш стислі англійські речення потребують в українській мові більшого вираження думки. Відсутність відповідного слова або його лексико-семантичного варіанту також є причиною введення додаткових слів при перекладі, тобто трансформації **додавання**:

(55) *He makes me sick sometimes, sick and ashamed of myself* (ME: 110). — *Коли я дивлюсь на нього, мені стає прикро й соромно за себе* (MI: URL).

Вилучення часто має місце тоді, коли окреме слово, словосполучення чи навіть підрядне речення може видатися зайвим із точки зору його смислового значення, наприклад:

(56) *There are too many special fields for any one man, in a whole lifetime, to master a tithe of them* (ME: 107). — *На світі так багато всяких наук, що за життя і десятої частки їх не опануєш* (MI: URL).

У перекладі з англійської *any one man*, що входить до складу прийменникового інфінітивного комплексу з *for* вилучається і компенсується безособовим дієсловом «не опануєш» у складі підрядного зі сполучником «що».

Членування речення – це спосіб перекладу, при якому синтаксична структура речення в оригіналі перетворюється на дві чи більше предикативні структури мови перекладу, напр.:

(57) *He left the alcove in despair. From every side the books seemed to press upon him and crush him* (ME: 30). — *В розначі Мартін відійшов од полиць. Здавалося, книжки от-от натиснуть на нього з усіх боків і розчавлять* (MI: URL).

Таким чином, у досліджуваному нами романі Джека Лондона *Martin Eden* «Мартін Іден» частина елементів тексту оригіналу, що входила до складу ССВП відтворювалася у перекладі, частина опускалася, а частина їх компенсувалася через перекладацькі трансформації: конкретизацію, генералізацію, вилучення, додавання, заміни, перестановки тощо.

Висновки до розділу 3

Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки.

1. Аналіз засобів передачі синтаксичних конструкцій з безособовими формами дієслова на матеріалі українського перекладу роману Джека Лондона «Мартін Іден» засвідчив, що об'єктні інфінітивні конструкції

перекладаються підрядними та простими реченнями. У простих реченнях інфінітив може перекладатися інфінітивом, особовим дієсловом, іменником, дієприкметником. Суб'єктні інфінітивні конструкції з пасивним станом дієслова-присудка перекладаються як підрядним, так і простим реченням, а з активним станом дієслова-присудка – простим реченням зі вставними словами та частками. Інфінітивні конструкції з прийменником *for* відтворюються за допомогою підрядних речень та інфінітива з іменником чи займенником у давальному відмінку (посилання на граматичні проблеми перекладу В. Карабана).

2. Абсолютні дієприкметникові конструкції передаються простим реченням у складі складного безсполучникового, сурядним реченням, дієприслівниковим зворотом, підрядним обставинним реченням, окремим реченням, а також підрядним означальним. Засобами перекладу об'єктних дієприкметникових конструкцій виступали підрядне додаткове речення, іменникове сполучення, підрядне обставинне речення, речення, в якому іменник/займенник трансформовано у додаток, а дієприкметник II – у присудок, а також прийменниково-іменникове сполучення. Суб'єктні дієприкметникові конструкції перекладали лише підрядним додатковим реченням. Способами передачі герундіальних конструкцій українською мовою були підрядні речення та іменникові словосполучення (посилання на граматичні проблеми перекладу В. Карабана та інших перекладознавців).

3. Прагматичні проблеми перекладу ССВП безпосередньо пов'язані з жанровими особливостями досліджуваного роману, а також із типом реципієнтів, для яких він призначений. У процесі перекладу ми стикалися із суттєвими труднощами в передаванні прагматичного потенціалу художнього твору. Цей твір в першу чергу розрахований на носіїв мови оригіналу, але він також має загальнолюдську цінність, тому часто перекладається на інші мови. Оскільки в ньому нерідко описуються факти та події, пов'язані з історією народу, побутом, назвами національних страв, предметів одягу тощо, усе це потребувало внесення уточнень з урахуванням прагматичних

відмінностей між мовами для забезпечення адекватного розуміння тексту реципієнтом перекладу.

ВИСНОВКИ

До синтаксичних структур вторинної предикації (ССВП) в англійській мові належать структури, що традиційно іменуються як: складний додаток (Complex Object), складний підмет (Complex Subject), інфінітивна конструкція з прийменником “for” (For-to-Infinitive Construction), абсолютна конструкція (Absolute Construction) і герундіальна предикативна конструкція (Gerundial Predicative Construction). Усі названі одиниці мають різне граматичне оформлення, проте характеризуються такою спільною рисою, як неузгодженість суб’єктно-предикатних відношень у їхній поверхневій структурі.

Художній переклад, як такий, має дві основні функції – інформативну і творчу. За традицією вважалось, що основною функцією має бути інформативна, а творча – другорядна. Проте зараз, у стані глобального обміну інформацією, потрібно творчу функцію винести на перше місце. Таким чином, сучасний художній переклад для того, щоб не зникнути і для того, щоб його не замінювали механічними онлайн-перекладачами повинен нести в собі максимум віддачі перекладача, його ідеї перекладу, хороший настрій і позитивне відношення до самого твору. І звичайно, мінімальний час, за який це все зроблено.

Найбільш поширеними серед синтаксичних структур вторинної предикації стали об’єктні інфінітивні комплекси, які складають 28% від загальної кількості досліджуваних конструкцій. Майже порівну друге місце належить об’єктним дієприкметниковим комплексам та незалежним дієприкметниковим комплексам, які займають відповідно 17 % і 16 %. На третьому місці знаходиться прийменниковий інфінітивний комплекс з 14 %. Четверте місце належить суб’єктним інфінітивним комплексам – 13%. Герундіальні предикативні конструкції займають 9%. Найменшу кількість становлять незалежні комплекси без дієприкметників та суб’єктні інфінітивні комплекси – 3% і 1 % відповідно.

Прагматичні та стилістичні засоби вербалізаторів конструкцій вторинної предикації застосовуються автором лише такою мірою, якою вони необхідні для розуміння основного змісту роману. Серед тропів та фігур у романі Джека Лондона на позначення конструкцій вторинної предикації (або які безпосередньо входять до їх складу) широко представлені: порівняння, епітети, метафора, гіпербола, персоніфікація, алюзія, синоніми, а також вставні речення (парентези), паралелізм, антитеза, градація тощо. Засобами експресивного синтаксису в персонажному та авторському мовленні визнається така трансформація структури речення, як парцеляція. Стилiстичні фігури, лінгвістичною основою яких слугують антитеза, повтор тощо також є засобами експресивного синтаксису в романі, що виражають ССВП, про що згадувалось у розділі 2, підрозділі 2.2. «Прагматичні та стилістичні функції мовних вербалізаторів конструкцій вторинної предикації».

Було розглянуто особливості перекладу ССВП з безособовими формами дієслова українською мовою на прикладі роману американського письменника Джека Лондона *Martin Eden* «Мартін Іден». Літературний переклад цього твору був здійснений Марією Рябовою. У результаті аналізу оригіналу було виявлено 55 випадків використання автором інфінітивних конструкцій. Серед них: об'єктні інфінітивні конструкції – 59% (28 випадків), суб'єктні інфінітивні конструкції – 23,6% (13 випадків), інфінітивні конструкції з прийменником *for* – 25,4% (14 випадків).

Дослідження показало, що у процесі перекладу українською мовою найбільш вживаним способом передачі об'єктних інфінітивних конструкцій є підрядне речення: з 28 випадків вживання даних конструкцій, 12 було передано цим способом. Менш поширеними способами передачі даних конструкцій є просте речення, в якому інфінітив передається дієсловом в особовій формі (9 випадків) та іменником (7 випадків). Поширеним способом передачі суб'єктних інфінітивних конструкцій з активним станом дієслова-присудка є прості речення зі вставними словами або частками (8 прикладів).

При перекладі суб'єктних інфінітивних конструкцій з пасивним станом дієслова-присудка використовуються підрядні та прості речення (5 випадків).

Інфінітивні конструкції із прийменником *for* українською мовою перекладалися (14 випадків): підрядними реченнями, інфінітивом з іменником або займенником у давальному відмінку (6 випадків).

Під час аналізу оригіналу було виявлено 34 випадки використання автором дієприкметникових конструкцій. Серед них: абсолютні дієприкметникові конструкції – 47% (16 випадків); об'єктні дієприкметникові конструкції – 50% (17 випадків); суб'єктні дієприкметникові конструкції – 2,9% (1 випадок).

Дослідження українського перекладу роману «Мартін Іден» показало, що засобами відтворення абсолютних дієприкметникових конструкцій українською мовою є (16 випадків): просте речення у складі складного безсполучникового, сурядне речення, дієприслівниковий зворот.

Способами передачі об'єктних дієприкметникових конструкцій в українському перекладі роману «Мартін Іден» стали (17 випадків): підрядне додаткове речення, іменникове сполучення.

При відтворенні об'єктних дієприкметникових конструкцій українською мовою перекладач також використовував підрядне обставинне чи сурядне речення та речення, в якому іменник (або займенник) було трансформовано у додаток, а дієприкметник II – у присудок. Результати аналізу перекладу й оригіналу засвідчили, що об'єктну дієприкметникову конструкцію було перекладено словосполученням, яке в своєму складі має займенник, прийменник та іменник.

У процесі дослідження оригіналу також було виявлено 9 випадків використання автором герундіальних конструкцій, які при перекладі українською мовою передавалися: підрядними реченнями, іменниковими сполученнями.

У досліджуваному романі Джека Лондона *Martin Eden* «Мартін Іден» частина елементів тексту оригіналу, що входила до складу ССВП відтворювалася у перекладі, частина опускалася, а частина їх компенсувалася через перекладацькі трансформації: конкретизацію, генералізацію, вилучення, додавання, заміни, перестановки, калькування, модуляцію (смісловий розвиток), цілісне перетворення, компенсацію, антонімічний переклад, компресію, декомпресію, експлікацію або описовий переклад, синтаксичне уподібнення або дослівний переклад, поєднання речень, членування речень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абабілова Н. М. Шляхи відтворення англійських інфінітивних конструкцій засобами української мови. Київ, 2011. Вип. 14, т. 1. С. 368—374.
2. Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика. Москва: Союз, 2004. 288 с.
3. Арутюнова Н. Д. Дискурс. Большой энциклопедический словарь. Москва: Большая Российская энциклопедия, 1998. С. 136—137.
4. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода. Москва: Международные отношения, 2006. 239 с.
5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 344 с.
6. Белова А. Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці. Київ: Вища школа, 2002. Вип. 32 — 33. С. 7—14.
7. Богданов В. В. Текст и текстовое общение. Санкт-Петербург: Изд-во С.-Петербургского гос. университета, 1993. 345 с.
8. Брославська Л. Я. Ідіостиль і концептуальна ідіосфера автора у художньому дискурсі. URL:
<http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6293/2/Broslavskaya%20L.%20Shevchenko,%20I.S..pd>
9. Булаховський Л. А. Питання синтаксису простого речення в українській мові. Київ. : Вид-во АН УРСР, 1999. С. 11—43.
10. Вине Ж.-П. Технические способы перевода. Москва, 1999. С. 157 — 167.
11. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
12. Вихованець І. Р. Навколо проблем предикативності, предикації і предикатності Укр. мова. 2002. № 2. С. 25—31.
13. Влахов С. Непереводимое в переводе. Москва: Международные отношения, 2011. 343 с.

14. Волченко О. Особливості перекладу англійських синтаксичних конструкцій вторинної предикації українською мовою Мова і культура. 2013. Вип. 16, т. 5. С. 398—403.
15. Воскресенська А. А. Структурні та функціональні особливості вторинної предикації в сучасній англійській мові в аспекті перекладу. URL: http://www.rusnauka.com/17_AND_2010/Philologia/68876.doc.htm
16. Гарбовский Н. К. Теория перевода. Москва: Изд-во МГУ, 2004. 544 с.
17. Голикова Ж.А. Перевод с английского на русский Learn to Translate by Translating from English into Russian: учебное пособие. 4-е изд. стер. Москва: Новое знание, 2007. 287 с.
18. Дзенс Н. И. Теория и практика перевода. Санкт-Петербург: Антология, 2007. 560 с.
19. Дудолодова О. В. Стилiстика англiйської мови: Навчально-методичний посiбник. Харкiв: ХНУ iменi В.Н. Каразiна, 2010. 40 с.
20. Жаборюк О. А. Про мовний і логічний аспекти предикації. 2000. № 1. С. 69—75.
21. Жуковська В. В. Англійська абсолютна конструкція: досвід колострукційного аналізу. 2017. Випуск 12. С. 80—85.
22. Жуковська В. В. Основи теорії та практики стилістики англійської мови: Навчальний посiбник. Житомир: Вид-во ЖДУ iм. I. Франка, 2010. 240 с.
23. Залевская А. А. Психолингвистические исследования. Москва: Гнозис, 2005. — 542 с.
24. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты синтаксиса. Москва: Наука, 2006. 368 с.
25. Иванова И. П. Теоретическая грамматика современного английского языка Москва : Высш. школа, 1998. 285 с.
26. Иванова В. И. Предложение, высказывание: системно-функциональный аспект : дисс. ... докт. филол. наук. Тверь, 2001. 314 с.
27. Иртеньева Н. С. Теоретическая грамматика английского языка. Москва: Высшая школа, 2007. 327 с.

28. Исмаилова С. Предикативные конструкции в современном английском языке. Вісник Дніпропетровського ун-ту ім. А. Нобеля. 2015. № 1. С. 148 — 153.
29. Кадомцева Л. О. Українська мова: Синтаксис простого речення: навчальний посібник для студентів філолог. фак. Київ : Вища школа, 2008. 127 с.
30. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2002. 564 с.
31. Карабан В. І. Переклад з англійської мови на англійську мови. Навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. Вінниця: Нова книга, 2003. 608 с.
32. Карамишева І. Д. Основні ознаки структур вторинної предикації у сучасній англійській. Запоріжжя: ЗДУ, 2002. С. 65—73.
33. Карамишева І. Д. Функціональна характеристика структур вторинної предикації в сучасній англійській. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2005. С. 85—91.
34. Карасик В. И. О типах дискурса. Волгоград : Перемена, 2000. 220 с.
35. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. Москва: Высш. шк., 2008. 253 с.
36. Кондратенко Н. В. Дискурсивна парадигма досліджень художнього тексту . 2015, Вип. 1. С. 60—65.
37. Коптілов В. Теорія і практика перекладу. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.
38. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова книга, 2001. 448 с.
39. Кульбабська О. В. Вторинна предикація та засоби її вираження у простому реченні. URL:<http://studentam.net.ua/content/view/8723/97/>
40. Кульбабська О. Прагматика засобів вторинної предикації в художньому тексті. Науковий вісник Чернівецького університету. 2011. Випуск 547 — 548. Слов'янська філологія. С. 259—266.

41. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение: учеб. Пособие / В.Н.Комиссаров. Москва: ЭТС, 2001. 424 с.
42. Кубрякова Е. С. Части речи в ономасиологическом освещении / Е.С.Кубрякова. Москва: Наука, 2005. 115 с.
43. Кулибина Н. В. Методика лингвострановедческой работы над художественным текстом. Москва: Павел Потехин, 2013. 236 с.
44. Курдюмов В. А. Предикация и природа коммуникации: дисс. ... докт. филол. наук. Москва, 1999. 263 с.
45. Курс сучасної української літературної мови: синтаксис / За ред. Л.А.Булаховського. Київ: Рад. шк., 1951. 408 с.
46. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Вінниця: Поділля, 2000, 2003. 464 с.
47. Латышев Л. К. Курс перевода (эквивалентность и способы ее достижения) Москва: Международные отношения, 1999. 248 с.
48. Латышев Л. К. Технология перевода: Учебное пособие по подготовке переводчиков. Москва: ТЕЗАУРУС, 2001. 280 с.
49. Левицкая Т. Р. Теория и практика перевода с английского на русский. Москва: Литература на иностранных языках, 2009. 125 с.
50. Лотман Ю. До побудови теорії взаємодії культур (семіотичний аспект). Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009. С. 195—211.
51. Лотоцька К. Стилїстика української мови. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 254 с.
52. Мацько Л. І. Стилїстика української мови. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
53. Мельников Г. П. Системная типология языков: принципы, методы, модели. Москва: Наука, 2003. 395 с.
54. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. Москва : Московский лицей, 2004. 208 с.
55. Паршин А. Теория и практика перевода. URL: <http://teneta.rinet.ru/rus/pelparshin-andteoria-i-praktika-perevoda.htm>

56. Петрова О. В. Введение в теорию и практику перевода. Нижний Новгород : НГЛУ им. Н.А. Добролюбова, 2002. 97 с.
57. Пиввуева Ю. В. Пособие по теории перевода. Москва: Филоматис, 2004. 304 с.
58. Потемня А. А. Из записок по русской грамматике. Москва: Просвещение, 2002. 406 с.
59. Почепцов Г. Г. Прагматические особенности текста. Пятигорск: Изд-во Пятигорского пед. ин-та ин. яз., 1991. С. 12—33.
60. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Москва: Международные отношения, 1999. 216 с.
61. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
62. Степанов Ю. С. Имена. Предикаты. Предложения. Москва: Наука, 1981. 360 с.
63. Тюпа В. И. Анализ художественного текста: учеб. пособие для студ. филол. фак. высш. учеб. заведения. Москва: Издательский центр «Академия», 2009. 336 с.
64. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. Москва: Филология ТРИ, 2002. 416 с.
65. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. Москва: Наука, 2006. 215 с.
66. Шоу Дж. Б. Пігмаліон переклад О.Мокровольського. URL: http://texts/show_pygmalion_ua.htm
67. Шпак В. К. Основы перевода: грамматичні та лексичні аспекти. Київ: Знання, 2005. 310 с.
68. Языкознание. Большой энциклопедический словарь. Москва : Большая Рос. энциклоп., 1998. 685 с.
69. Bowen D. Interpreting Yesterday, Today and Tomorrow. Binghamton: State University of New York (SUNY) at Binghamton, Center for Research in Translation, 2009. 183 p.

70. Budick G. *The Translatability of Cultures*. Stanford University Press, 2006. 346 p.
71. Catford J. C. *Linguistic theory of translation*. Oxford University Press, 2008. 198 p.
72. Craig Ch.P. *Cicero's Strategy in Speech for Plancius*. *American Journal of Philology*. 1990. P. 75 — 250.
73. Ganshina M. A. *English Grammar*. Moscow: Vysshaya Shkola, 1999. —548 p.
74. Gentler E. *Contemporary Translation Theories*. London and New York: Routledge, 2007. 172 p.
75. Lefevere A. *Translating Literature: Practice and Theory in a Comparative Literature Context*. New York : The Modern Language Association of America, 2009. 165 p.
76. Neubert A. Reviewed by Christine Schaffner. *Text and translation*. Leipzig, 2010. 123 p.
77. Newmark P. *Approaches to Translation*. Oxford: Pergamon Press, 2009. 200 p.
78. Newmark P. *About Translation*. Clevedon, Philadelphia Adelaide : Multilingual Matters Ltd., 2010. 184 p.
79. Nida E. *Language Structure and Translation*. Stanford, California : Stanford University Press, 2009. 284 p.
80. Nida E. *Principles of Correspondence*. Leiden : Brill, 2006. —P. 156—171.
81. Robinson D. *What is Translation? Centrifugal Theories, Critical Interventions*. Kent and London : The Kent State University Press, 2008. 219 p.
82. Toury G. *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2009. 312 p.
83. Venuti L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London and New York : Routledge, 1995. 353 p.
84. Venuti L. *Translation and the Formation of Cultural Identities*. Clevedon : Multilingual Matters Ltd., 1994. P. 201—217.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- (АУС) — Англо-український словник, уклад. М.І. Балла. Київ: Освіта, 2008. 1464 с.
- (ЛСД) — Літературознавчий словник-довідник за редакцією Р.Т.Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 237 с.
- (ФС) — Філософський словник за ред. М.М.Розенталя, П.Ф.Юдіна. Київ: Вид-во політичної літератури України, 2005. 498 с.
- (EID) — English Idioms Dictionary. URL: <http://www.english-zone.com/idioms/dictionary.html>
- (TCED) — The Collins Explanatory Dictionary. URL: <http://www.collinsdictionary.com>
- (TMWD) — The Merriam-Webster Dictionary. URL: <http://www.merriamwebster.com>
- (TLDOCE) — The Longman Dictionary of Contemporary English. London: Longman, 2015. 1949 p.
- (TSED) — The Stanford English Dictionary. URL: <http://plato.stanford.edu>.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- (LJME) — London Jack. Martin Eden. 286 p. URL: <https://www.e-reading.club/book.php?book=80429>
- (ЛДМІ) — Лондон Джек. Мартін Іден. URL: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1006698>

ДОДАТОК

Конструкції вторинної предикації та їх відтворення в українському перекладі

	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	<i>He had never seen anything that he couldn't get the hang of when he wanted to and it was about time <u>for him to want to learn to talk the things that were inside of him so that she could understand</u> (ME: 17).</i>	<i>Ще ніколи не бувало, щоб він не зміг опанувати того, що хотів, а цим разом <u>йому таки дуже кортіло навчитися</u> висловлювати свої почуття й думки так, щоб ця дівчина його розуміла. Тепер вона дедалі більшала на його обрії (МІ: URL).</i>
2.	<i>Between a grand piano and a centre-table piled high with books was space <u>for a half a dozen to walk abreast</u>, yet he essayed it with trepidation (ME: 2).</i>	<i>Між роялем та столом серед кімнати, на якому лежали стоси книжок, <u>пройшло б пліч-о-пліч і шестеро чоловік</u>, та він проминув це місце з острахом (МІ: URL).</i>
3.	<i>He knew that he must stand up to be introduced, and he struggled painfully to his feet, where he stood with trousers bagging at the knees, <u>his arms loose-hanging and ludicrous</u>, his face set hard for the impending ordeal (ME: 20).</i>	<i>Він здогадався, що йому треба встати, щоб познайомитись, і насилу підвівся. Штани в нього на колінах надималися, <u>руки безпорадно висіли</u>, а обличчя на саму думку про майбутнє випробування спохмурніло (МІ: URL).</i>
4.	<i>He chanced upon a volume of Swinburne and began reading</i>	<i>Ось він натрапив на томик Свінберна, <u>і обличчя хлопцеві</u></i>

	<i>steadily, forgetful of where he was, <u>his face glowing</u> (ME: 3).</i>	<i><u>запаміло</u>, він заходився читати, забувши навіть, де перебуває (МІ: URL).</i>
5.	<i><u>His mind seemed to turn, on the instant, into a vast camera obscura, and he saw arrayed around his consciousness endless pictures from his life, of stoke-holes and forecastles, camps and beaches, jails and boozing-kens, fever-hospitals and slum streets, wherein the thread of association was the fashion in which he had been addressed in those various situations</u> (ME: 4).</i>	<i><u>Здавалося, його уява на мить обернулася</u> у величезний екран, на якому постали нескінченні картини з його життя — кочегарки й трюми, табори й морські узбережжя, тюрми й корчми, шпиталі й трущоби; і пригадалося, як його називали за тих чи інших обставин (МІ: URL).</i>
6.	<i>He <u>saw her hand coming out</u> to his, and she looked him straight in the eyes as she shook hands, frankly, like a man (ME: 4).</i>	<i><u>Він побачив, що дівчина подала йому руку</u> й подивилася просто в очі, щиро й міцно, по-чоловічому потискуючи його пальці. Жінки, яких він знав, так не тиснули руки (МІ: URL).</i>
7.	<i>But he had caught hints of such music from the books, and he accepted <u>her playing</u> largely on faith, patiently waiting, at first, for the lifting measures of pronounced and simple rhythm, puzzled because those measures were not long continued (ME: 27).</i>	<i>Але він знав про таку музику з книжок і брав <u>гру дівчини</u> на віру, терпеливо виловлюючи окремі такти простого танцювального ритму і дивуючись, що вони такі короткі (МІ: URL).</i>

8.	<i>Martin went into the kitchen with a sinking heart, <u>the image of her red face and slatternly form eating its way like acid into his brain</u> (ME: 43).</i>	<i>Мартін з важким серцем пішов до кухні. <u>Червоне обличчя сестри і її неохайний вигляд так і стояли йому перед очима</u> (MI: URL).</i>
9.	<i>In imagination he dared to think of her lips on his, and so vividly did he imagine that <u>he went dizzy at the thought and seemed to rift through clouds of rose-petals, filling his brain with their perfume</u> (ME: 44).</i>	<i>Він насмілився уявити, що її уста злилися з його, і відчув це так яскраво, що аж в очах потемніло — йому здалося, що на нього посипався дощ трояндових пелюсток, і <u>душа потонула в їхньому ароматі</u> (MI: URL).</i>
10.	<i>This was a new experience for him. All his life, up to then, he <u>had been unaware of being either graceful or awkward</u> (ME: 4).</i>	<i>Це було для нього нове переживання. Досі він <u>ніколи не замислювався</u>, зграбний він чи ні (MI: URL).</i>
11.	<i>But now he had seen that world, possible and real, <u>with a flower of a woman called Ruth in the midmost centre of it</u> (ME: 46).</i>	<i>А тепер він побачив цей світ, — цілком можливий, реальний, і <u>в центрі його — жінку-квітку на ймення Рут</u> (MI: URL).</i>
12.	<i>He had <u>heard them talking it</u> (ME: 46).</i>	<i>Норман і Артур знали цю мову — він чув, як вони <u>розмовляли нею</u> (MI: URL).</i>
13.	<i>He listened as well, but he stared, unconscious of the fixity of his gaze or of the fact that all that was essentially masculine in his nature</i>	<i>Він слухав і дивився на неї, несвідомий того, що погляд його занадто пильний і в ньому відбивається вся його чоловіча</i>

	<i>was shining in his eyes. But she, who knew little of the world of men, being a woman, <u>was keenly aware of his burning eyes</u> (ME: 7).</i>	<i>природа. А її, жінку, яка не дуже зналася на чоловіках, вражав вогонь його очей (MI: URL).</i>
14.	<i>He had <u>succeeded in making her talk her talk</u>, and while she rattled on, he strove to follow her, marvelling at all the knowledge that was stowed away in that pretty head of hers, and drinking in the pale beauty of her face (ME: 7).</i>	<i>Йому пощастило змусити Рут <u>говорити з ним своєю мовою</u>, і тепер він стежив за кожним її словом, дивуючись, що в цій гарненькій голівці крилося стільки знання, і милуючись вродою її блідого обличчя (MI: URL).</i>
15.	<i>She <u>had never had men look at her in such fashion</u>, and it embarrassed her. She stumbled and halted in her utterance. The thread of argument slipped from her (ME: 8).</i>	<i>Так не дивився на неї ще жоден <u>чоловік</u>, і це бентежило її. Рут почала зтинатись і губити думку. (MI: URL).</i>
16.	<i><u>With four cards permitting him to draw books</u>, he burned the gas late in the servant's room, and was charged fifty cents a week for it by Mr. Higginbotham (ME: 48).</i>	<i>Беручи <u>книжки на чотири абонементи</u>, він допізна палив газ у своїй комірчині і щотижня платив за це містерові Хігінботему п'ятдесят центів (MI: URL).</i>
17.	<i>He had never seen anything that he couldn't get the hang of when he wanted to and <u>it was about time for him to want to learn to talk the</u></i>	<i>Ще ніколи не бувало, щоб він не зміг опанувати того, що хотів, <u>а цим разом йому таки дуже кортіло навчитися</u> висловлювати</i>

	<i>things that were inside of him so that she could understand (ME: 8).</i>	<i>свої почуття й думки так, щоб ця дівчина його розуміла (MI: URL).</i>
18.	<i>He dared not go near Ruth's neighborhood in the daytime, but night <u>found him lurking like a thief</u> around the Morse home, stealing glimpses at the windows and loving the very walls that sheltered her (ME: 49).</i>	<i>Удень Мартін не наслідювався ходити там, де жила Рут, <u>зате вночі, немов злодій</u>, снував коло дому Морсів, крадькома поглядаючи на освітлені вікна, і навіть стіни, що оточували її, були йому любі (MI: URL).</i>
19.	<i>And to her it seemed that the angle of his jaw had changed; its pitch had become unpleasantly aggressive. At the same time a wave of intense virility <u>seemed to surge out from him</u> and impinge upon her (ME: 8).</i>	<i>Це прозвучало, як погроза. У голосі його бриніла рішучість, очі блищали, обличчя спохмурніло. Їй здалося, що й щелепа у нього висунулась наперед: обличчя стало неприємно визивним. Водночас Рут відчула, <u>як передається їй від нього хвиля буйної мужності</u> (MI: URL).</i>
20.	<i>He saw only her head and shoulders, and <u>her arms raised as she fixed her hair before a mirror</u> (ME: 49).</i>	<i>Він бачив тільки її голову, плечі й <u>підняті вгору руки</u>, бо вона поправляла перед дзеркалом зачіску (MI: URL).</i>
21.	<i>One afternoon he saw her <u>mother coming out of a bank</u>, and received another proof of the enormous distance that separated Ruth from him (ME: 49).</i>	<i>Якось удень він побачив, коли її мати вийшла з банку, і ще раз упевнився, яка величезна безодня відділяла Рут від нього (MI: URL).</i>

22.	<i>He <u>saw her come down the aisle</u>, with Arthur and a strange young man with a football mop of hair and eyeglasses, the sight of whom spurred him to instant apprehension and jealousy (ME: 50)</i>	<i>Вона проходила в партері. Поряд ішов Артур і якийсь кучерявий юнак в окулярах. Незнайомець одразу збудив у Мартіна тривогу й ревності (МІ: URL).</i>
23.	<i>He <u>saw her take her seat in the orchestra circle</u>, and little else than her did he see that night—a pair of slender white shoulders and a mass of pale gold hair, dim with distance (ME: 50).</i>	<i><u>Рут сіла в перших рядах</u>, і мало що він бачив того вечора, крім плечей та золотавого волосся, яке здалеку здавалося тьмяним (МІ: URL).</i>
24.	<i>And though he sat there, blushing and humble, again <u>she felt drawn to him</u> (ME: 9).</i>	<i>І хоч Мартін сидів перед нею червоний і упокорений, дівчина <u>знов відчула потяг до нього</u> (МІ: URL).</i>
25.	<i>He <u>had it in his heart to wish that they could possess, in some small measure, her goodness and glory</u> (ME: 51)</i>	<i><u>Він щиро хотів, щоб вони мали бодай крихту її добрості й краси</u>, і нізащо не образив би їх за їхнє загравання (МІ: URL).</i>
26.	<i>The black-eyed girl smiled gratification and greeting, and showed signs of stopping, while her companion, <u>arm linked in arm</u>, giggled and likewise showed signs of halting (ME: 52).</i>	<i>Чорноока задоволено й весело усміхнулася і вповільнила ходу; її подруга, <u>що йшла з нею під руку</u>, теж захихотіла, видно, маючи намір зупинитися (МІ: URL).</i>

27.	<i>It <u>would</u> never <u>do</u> for Her to come out and see him talking there with them (ME: 52).</i>	<i><u>Ні, не можна нізащо допустити, щоб Рут побачила його з цими дівчатами!</u> (MI: URL).</i>
28.	<i>At the same moment he became aware that a woman was entering the room. He <u>saw the girl leave her chair</u> and trip swiftly across the floor to the newcomer (ME: 9).</i>	<i>Водночас юнак побачив, що в кімнату ввійшла якась жінка. <u>Дівчина підвелась</u> і побігла їй назустріч (MI: URL).</i>
29.	<i>He knew that he must stand up to be introduced, and he struggled painfully to his feet, where he stood with trousers bagging at the knees, his arms loose-hanging and ludicrous, <u>his face set hard for the impending ordeal</u> (ME: 10).</i>	<i>Він здогадався, що йому треба встати, щоб познайомитись, і насилу підвівся. Штани в нього на колінах надималися, руки безпорадно висіли, <u>а обличчя на саму думку про майбутнє випробування спохмурніло</u> (MI: URL).</i>
30.	<i>If life meant more to him, then <u>it was for him to demand</u> more from life, but he could not demand it from such companionship as this (ME: 54).</i>	<i>Раз життя для нього важить більше, <u>то він мусить більшого вимагати й від життя</u> — але, звісно, не в такому товаристві (MI: URL).</i>
31.	<i>Having shaken himself free from his old companions and old ways of life, and having no new companions, nothing remained <u>for him but to read</u>, and the long hours he devoted</i>	<i>Зрікшись колишніх звичок і колишніх товаришів, він не мав нових, <u>і йому нічого не лишалось, як тільки читати й читати</u> (MI: URL).</i>

	<i>to it would have ruined a dozen pairs of ordinary eyes (ME: 55).</i>	
32.	<i>He <u>watched them eating</u>, and decided that they ate like pigs. Well, he would be careful here. He would make no noise. He would keep his mind upon it all the time (ME: 10).</i>	<i>Він пригадав, як вони їли, і вирішив, що їли по-свинячому. Ні, він буде обережний і їстиме тихо. Весь час пам'ятатиме про це (MI: URL).</i>
33.	<i>There were cowardly suggestions that he should <u>make believe</u>, assume a part; and there were still more cowardly suggestions that warned him he would fail in such course, that his nature was not fitted to live up to it, and that he would make a fool of himself (ME: 11).</i>	<i>То виникав боягузливий намір <u>грати яку-небудь роль</u>, але одразу з'являлася ще боягузливіша думка, що йому це не вдасться, що він не звик прикидатись і тільки пошесться в дурні (MI: URL).</i>
34.	<i>It was almost violent, this health of his, and <u>it seemed to rush out of him</u> and at her in waves of force (ME: 59).</i>	<i>Від Мартіна просто напіло здоров'ям, і <u>сила ця, перехлюпуючи через віця</u>, сягала аж до неба (MI: URL).</i>
35.	<i>He did not know that his quietness was giving the lie to Arthur's words of the day before, when that brother of hers had announced that he was going to bring a wild man home to dinner and <u>for them not to be</u></i>	<i>Він не знав, що цим підводив Артура, котрий напередодні сповістив родину, що приведе на обід дикуна, <u>але що турбуватися</u>, мовляв, нічого, бо дикун цей дуже цікавий (MI: URL).</i>

	<i>alarmed, because they would find him an interesting wild man (ME: 11).</i>	
36.	<i>It <u>seemed still a wanton impulse, but she had grown more used to it (ME: 59).</u></i>	<i>Це бажання й тепер здавалося їй <u>непристойним</u>, але вона вже потроху звикла до нього (МІ: URL).</i>
37.	<i>He gazed at her and listened, <u>his thoughts grew daring (ME: 60).</u></i>	<i>Коли він дивився на Рут і слухав її, <u>думки його смілишали</u> (МІ: URL).</i>
38.	<i>Martin Eden <u>could not have found it in him, just then, to believe that her brother could be guilty of such treachery — especially when he had been the means of getting this particular brother out of an unpleasant row (ME: 12).</u></i>	<i>Іденові й на думку не спадало, що її брат здатний на таке лицемірство, а надто після того, як він виручив його з неприємної історії (МІ: URL).</i>
39.	<i>He <u>heard words spoken that were meaningless to him, and other words that he had seen only in books and that no man or woman he had known was of large enough mental caliber to pronounce (ME: 12).</u></i>	<i>Мартін чув слова, значення яких не розумів, і такі слова, що їх подибував лише в книжках, — жоден чоловік і жодна жінка, яких він знав, не були так розвинені, щоб уживати їх (МІ: URL).</i>
40.	<i>He was in that rare and blissful state wherein a man <u>sees his dreams stalk out from the crannies of fantasy and</u></i>	<i>Він був у тому дивному й блаженному стані, коли <u>людина бачить, як її мрії перестають</u></i>

	<i>become fact</i> (ME: 12).	<i>бути мріями і втілюються в життя</i> (MI: URL).
41.	<i>He had proved it to-day, <u>with his amateurish and sophomoric productions</u></i> (ME: 122).	<i>Він сьогодні довів це <u>своїми дилетантськими, <u>наївними творами</u></u></i> (MI: URL).
42.	<i>His abnormal power of vision <u>made abstractions take on concrete form.</u> In the alchemy of his brain, trigonometry and mathematics and the whole field of knowledge which they betokened were transmuted into so much landscape</i> (ME: 14).	<i>Надзвичайна сила його уяви <u>абстрактне обернула на конкретне.</u> В алхімії його мозку тригонометрія, математика і вся галузь знання, яку вони обіймали, перетворилася в яскравий краєвид</i> (MI: URL).
43.	<i>He was a harp; all life that he had known and that was his consciousness was the strings; and the flood of music was a wind that poured against those strings and <u>set them vibrating with memories and dreams</u></i> (ME: 16).	<i>Мартін скидався на еолову арфу: <u>те, що він пережив і зазнав на своєму віку, було струнами, а потік музики — вітром, що торкався цих струн і <u>примушував їх бриніти спогадами й мріями</u></u></i> (MI: URL).
44.	<i>Only for a flashing moment did she see this, then she <u>saw the lout returned,</u> and she laughed at the whim of her fancy</i> (ME: 17).	<i>Рут тільки на мить побачила це; потім <u>знову повернувся незграбний парубок,</u> і вона засміялася з примхи своєї фантазії</i> (MI: URL).
45.	<i>But <u>her singing</u> he did not question</i> (ME: 70).	<i>Зате, <u>коли Рут співала,</u> він ні про що вже не питав</i> (MI: URL).

46.	<i>He <u>made it a point to save</u> so much every week, no matter what he had to do without in order to save it (ME: 71).</i>	Він узяв за правило будь-що відкладати щотижня певну суму (MI: URL).
47.	<i>But the impression of that fleeting glimpse lingered, and when the time came <u>for him to beat a stumbling retreat and go</u>, she lent him the volume of Swinburne, and another of Browning — she was studying Browning in one of her English courses (ME: 17).</i>	Але те хвилиenne враження не розвіялось, і, <u>коли він незграбно попрощався й зібрався йти</u> , дівчина дала йому томик Свінберна і томик Браунінга, якого саме вивчала в університеті (MI: URL).
48.	<i>Ambition soared on mad wings, and <u>he saw himself climbing the heights</u> with her, sharing thoughts with her, pleasuring in beautiful and noble things with her (ME: 19).</i>	Він ширяв на крилах шаленого честолюбства і <u>бачив, як злітає з нею на неймовірні висоти</u> , ділиться з нею думками, упивається разом з нею красою і розкошами світу (MI: URL).
49.	<i>A policeman on a street corner eyed him suspiciously, then <u>noted his sailor roll</u> (ME: 19).</i>	Полісмен на розі підозріливо глянув на нього і <u>по ході пізнав у ньому матроса</u> (MI: URL).
50.	<i>Martin Eden came back to earth. His was a fluid organism, swiftly adjustable, <u>capable of flowing into and filling all sorts of nooks and</u></i>	Мартін Іден вернувся на землю. Він <u>швидко пристосовувався до будь-яких обставин</u> (MI: URL).

	<i>crannies</i> (ME: 19).	
51.	<i>The words flowed from his pen, though <u>he broke off from his writing frequently to look up definitions in the dictionary or to refer to the rhetoric</u> (ME: 79).</i>	<i>Слова так і пливли йому з-під пера, хоч він не раз переривав писання, щоб заглянути до словника або до підручника стилістики (МІ: URL).</i>
52.	<i>Each day he did three thousand words, and each evening he puzzled his way through the magazines, taking note of the stories, articles, and poems that editors <u>saw fit to publish</u> (ME: 79).</i>	<i>Щодня він писав по три тисячі слів і щовечора заглиблювався в журнали, силкуючись зрозуміти, які саме повісті, статті й вірші видавці <u>ухвалюють до друку</u> (МІ: URL).</i>
53.	<i>It <u>seemed to enter</u> into her body and course through her veins in a liquid glow, and to set her quivering with its imparted strength (ME: 80).</i>	<i>Здавалося, що вогонь <u>проїняв</u> усе її тіло, розлився по жилах гарячим струмком, і, напоєна його снагою, дівчина аж затремтіла (МІ:URL).</i>
54.	<i>She was patching a pair of his trousers, while his lean body was distributed over two chairs, <u>his feet dangling in dilapidated carpetslippers over the edge of the second chair</u> (ME: 20).</i>	<i>Вона латала чоловікові штани, а він читав газету, вмостивши своє худе тіло на двох стільцях і <u>звісивши ноги в стоптаних капцях</u> (МІ: URL).</i>
55.	<i>He <u>felt the blood crawl</u> in his veins, but controlled himself and closed the</i>	<i><u>Мартін відчув, як у нього вся кров заклекотіла</u>, але стримався й двері</i>

	<i>door softly behind him (ME: 21).</i>	<i>за собою причинив тихо (MI: URL).</i>
56.	<i>He saw himself, stripped to the waist, with naked fists, fighting his great fight with Liverpool Red in the forecastle of the Susquehanna (ME: 81).</i>	<i>А от він, скинувши сорочку, б'ється з Рудим Ліверпульцем на баку «Сасквеганни» (MI: URL).</i>
57.	<i>In his avoidance of slang and his search after right words, Martin was compelled to talk slowly, which enabled him to find the best thoughts that were in him (ME: 83).</i>	<i>Уникаючи грубих виразів і добираючи відповідні слова, Мартін мусив говорити повільно і через те краще формулював свої думки (MI: URL).</i>
58.	<i>“It’s not for a deck-swab like him to put on airs,” Mr. Higginbotham snorted. “Particular! Him!” (ME: 22).</i>	<i>— Усяка матросня, і туди ж! — чмихнув містер Хігінботем. — Перебирає! (MI: URL).</i>
59.	<i>Mrs. Higginbotham made no reply. Her revolt faded away, her spirit wilting down into her tired flesh (ME: 23).</i>	<i>Місіс Хігінботем нічого не відповіла. Бунт її ущух, дух зів'яв у стомленому тілі (MI: URL).</i>
60.	<i>Martin Eden, with blood still crawling from contact with his brother-in-law, felt his way along the unlighted back hall and entered his room, a tiny cubbyhole with</i>	<i>Мартін Іден, усе ще збурений сутичкою з зятем, намацав дорогу в темному коридорі і увійшов до своєї кімнати, крихітної комірчини, де насилу вміщалися</i>

	<i>space for a bed, a wash-stand, and one chair (ME: 23).</i>	ліжко, умивальник і стілець (МІ: URL).
61.	<i>The best that was in him was out in splendid flood. The very thought of her ennobled and purified him, made him better, and <u>made him want to be better</u> (ME: 24).</i>	Усе, що було в ньому найкращого, виривалось іскристим потоком. Сама думка про неї очищала його, облагороджувала й <u>викликала бажання стати кращим</u> (МІ: URL).
62.	<i>But I'd travel faster with you just the same, was what he wanted to blurt out, as he caught a vision of a world without end of sunlit spaces and starry voids through which he drifted with her, <u>his arm around her, her pale gold hair blowing about his face</u> (ME: 87).</i>	«Але з вами я йшов би швидше!» — мало не вихопилось у Мартіна. Перед його очима нараз розкинувся безмежний світ сонячних рівнин і зоряних просторів, якими він лине разом з нею, тримаючи її в обіймах, <u>і її золотаве волосся має круг його обличчя</u> (МІ: URL).
63.	<i>"It sounded as if you were praying", she said bravely, but <u>she felt herself inside to be withering and shrinking</u> (ME: 89).</i>	Це прозвучало як молитва, — спробувала вона пожартувати, <u>хоч усередині в ній усе якось стислося, зацімло</u> (МІ: URL).
64.	<i>Above a square-domed forehead he saw a mop of brown hair, nut-brown, with a wave to it and hints of curls that were a delight to any woman, <u>making hands tingle to stroke it and fingers tingle to pass</u></i>	Над крутим чолом лежала хвиляста темно-каштанова чуприна. Його кучері подобались жінкам, <u>вони любили гладити їх і нестливо розчісувати пальцями</u> (МІ: URL).

	<i>caresses through it</i> (ME: 24).	
65.	<i>There was so much <u>he wanted to study</u></i> (ME: 90).	Йому так багато треба було вивчити (MI: URL).
66.	<i>Her glad little cry rang in his ears, and he <u>felt her clinging to him</u> like a cat. Poor little starveling!</i> (ME: 26).	У вухах бринить її радісний скрик, і він <u>відчуває, як вона притуляється до нього</u> , немов кошеня. Бідне, голодне малятко! (MI: URL).
67.	<i>His <u>jaw seemed to become squarer</u>, his chin more aggressive, and he bundled the manuscripts off to new editors</i> (ME: 91).	Підборіддя в нього окреслилося ще твердіше, обличчя набуло суворого виразу, але він уперто посилав рукописи в інші й інші редакції (MI: URL).
68.	<i>“That story was perfectly grand”, she announced, straightening up from the wash-tub with a tired sigh and wiping the sweat from her forehead with a red, steamy hand; “but <u>it makes me sad</u>”</i> (ME: 92).	— Це оповідання дуже гарне, — сказала вона, випростуючись над балією, і, стомлено зітхнувши, витерла спітніле чоло червоною мокрою рукою, — <u>але мені стало якось сумно</u> (MI: URL).
69.	<i>It <u>makes me happy to think about happy things</u></i> (ME: 92).	<u>Я люблю слухати про щасливе життя</u> (MI: URL).
70.	<i>One afternoon he went out with Arthur to the University of California, and, <u>with breath bated and a feeling of religious awe</u>, went through the laboratories, saw</i>	Одного дня він пішов з Артуром до Каліфорнійського університету і, <u>затамувавши віддих</u> , трохи не побожно стежив за дослідями у лабораторії і слухав лекцію

	<i>demonstrations, and listened to a physics professor lecturing to his classes (ME: 93).</i>	<i>професора фізики (MI: URL).</i>
71.	<i>He lived every moment of his waking hours, and he lived in his sleep, <u>his subjective mind rioting through his five hours of surcease</u> and combining the thoughts and events of the day into grotesque and impossible marvels (ME: 94).</i>	<i>Кожну мить він жив повним життям, навіть уві сні. <u>Його розум повставав проти вимушеної п'ятигодинної бездіяльності</u> і всі думки та події минулого дня сплітав в неможливі химерні видіння (MI: URL).</i>
72.	<i>It came to him, in a flash of fancy, that her nature <u>seemed taking on the attributes of stale vegetables, smelly soapsuds, and of the greasy dimes, nickels, and quarters she took in over the counter of the store</u> (ME: 27).</i>	<i>Йому раптом <u>спало на думку, що на ній полишають сліди</u> і гнилі овочі, і брудна білизна, і засмальцьовані мідяки, що їх вона одержує за прилавком (MI: URL).</i>
73.	<i>She <u>seemed to lean toward him, to wait, and all his will fought to hold him back</u> (ME: 95).</i>	<i>Рут мовби <u>схилилась до нього</u> й чекала, і йому довелося напружити всю свою волю, щоб стриматись (MI: URL).</i>
74.	<i>Quite irrelevantly, still at the telephone and talking with her, <u>he felt an overpowering desire to die for her, and visions of heroic sacrifice shaped and dissolved in his</u></i>	<i>Стоячи коло телефону й розмовляючи з нею, <u>він раптом відчув непереможне бажання віддати за неї життя</u>, і в його збуреному мозку виникали образи</i>

	<i>whirling brain</i> (ME: 97).	<i>геройської самопожертви в ім'я любові</i> (MI: URL).
75.	<i>In that moment of mad happiness that she should go out with him, go to a lecture with him-with him, Martin Eden-she soared so far above him that <u>there seemed nothing else for him to do</u> than die for her</i> (ME: 97).	<i>Його охопила така шалена радість від думки, що вона піде з ним на лекцію — з ним, Мартіном Іденом, — <u>що йому не лишалось нічого іншого, як умерти за неї</u></i> (MI: URL).
76.	<i>As Ruth's front door closed behind them and he came down the steps with her, <u>he found himself greatly perturbed</u></i> (ME: 98).	<i>Коли за Мартіном зачинилися двері будинку, де жила Рут, і вони обоє почали спускатися з танку, він <u>відчув глибоке збентеження</u></i> (MI: URL).
77.	<i>He had seen, on the streets, <u>with persons of her class</u>, that the women took the men's arms</i> (ME: 98).	<i>Не раз помічав, що <u>чоловіки її кола</u> на вулиці ходять з дамами під руку, але не завжди</i> (MI: URL).
78.	<i>He left the alcove in despair. From every side the books <u>seemed to press upon him</u> and crush him</i> (ME: 30).	<i>В розпачі Мартін відійшов од полиць. <u>Здавалося, книжки от-от натиснуть на нього з усіх боків і розчавлять</u></i> (MI: URL).
79.	<i>It was impossible <u>for him to sleep</u></i> (ME:102).	<i><u>Спати він не міг</u></i> (MI: URL).
80.	<i>Besides, captains <u>were not allowed to take their wives to sea with them</u></i> (ME: 31).	<i>До того ж <u>капітанові не вільно брати у плавання свою дружину</u></i> (MI: URL).

81.	<i>But he was now learning from Spencer that he never had known, and that he never could have known had he continued <u>his sailing and wandering forever</u> (ME: 102).</i>	<i>А тепер, читаючи Спенсера, він довідався про таке, чого ніколи не знав і ніколи б, мабуть, не дізнався, хоч би скільки плавав по різних <u>морях</u> (МІ: URL).</i>
82.	<i>The medieval metaphysics of Kant had given him the key to nothing, and had served the sole purpose of <u>making him doubt his own intellectual powers</u> (ME: 103).</i>	<i>Середньовічна метафізика Канта нічого не відкрила Мартінові, а тільки <u>похитнула його віру в свої розумові здібності</u> (МІ: URL).</i>
83.	<i>At night, asleep, he lived with the gods in colossal nightmare; and awake, in the day, he went around like a somnambulist, <u>with absent stare, gazing upon the world he had just discovered</u> (ME: 103).</i>	<i>Вночі уві сні він жив разом з богами серед якихось велетенських привидів, а вдень, немов сновидя, дивився на все <u>відсутнім поглядом</u>, бо бачив тільки щойно відкритий йому світ (МІ: URL).</i>
84.	<i>He <u>saw the same sun shining in his brain</u> (ME: 104).</i>	<i>Він бачив той самий сонячний промінь у себе в мозку (МІ: URL).</i>
85.	<i>Whereby he imparted the suggestion of <u>wheels revolving in his brother-in-law's head</u> (ME: 104).</i>	<i>Багатозначно крутив пальцем коло свого лоба (МІ: URL).</i>
86.	<i>He spent long hours in the Oakland and Berkeley libraries, and made out</i>	<i>Цілі години він просиджував в Оклендській та Берклейській</i>

	<i>application blanks for membership for himself, his sisters Gertrude and Marian, and Jim, <u>the latter's consent being obtained at the expense of several glasses of beer</u> (ME: 32).</i>	<i>бібліотеках, записався сам, записав обох сестер, Гертруду й Мерієн, і навіть Джіма, <u>від якого домогся згоди, щедро почастивавши його пивом</u> (MI:URL).</i>
87.	<i>But Herbert Spencer had shown him not only that it was not ridiculous, but that it was impossible <u>for there to be no connection</u> (ME: 104).</i>	<i>Але Герберт Спенсер показав йому, що це зовсім не смішно, а навпаки — <u>тут не може не бути зв'язку</u> (MI: URL).</i>
88.	<i>But <u>she did not seem to be so enthusiastic over it</u> (ME: 105).</i>	<i>Але дівчина не виявила ентузіазму (MI: URL).</i>
89.	<i><u>With four cards permitting him to draw books, he burned the gas late in the servant's room, and was charged fifty cents a week for it by Mr. Higginbotham</u> (ME: 32).</i>	<i><u>Беручи книжки на чотири абонементи, він допізна палив газ у своїй комірчині і щотижня платив за це містерові Хігінботему п'ятдесят центів</u> (MI: URL).</i>
90.	<i>The commonest references, that he could see plainly <u>every reader was expected to know, he did not know</u> (ME: 32).</i>	<i>Він не розумів найпростіших речей, <u>доступних кожному читачеві</u> (MI: URL).</i>
91.	<i>There are too many special fields <u>for any one man, in a whole lifetime, to master a tithe of them</u> (ME: 107).</i>	<i>На світі так багато всяких наук, <u>що за життя і десятої частки їх не опануєш</u> (MI: URL).</i>

92.	<i>He dared not go near Ruth's neighborhood in the daytime, but night <u>found him lurking like a thief around the Morse home, stealing glimpses at the windows and loving the very walls that sheltered her</u> (ME: 32).</i>	<i>Удень Мартін не наслідювався ходити там, де жила Рут, <u>зате вночі, немов злодій, снував коло дому Морзів, крадькома поглядаючи на освітлені вікна, і навіть стіни, що оточували її, були йому любі</u> (MI: URL).</i>
93.	<i>If it just happened that she did not fully appreciate his necessity for a career, <u>that did not make her a bit less lovable</u> (ME: 109).</i>	<i>Від того, що Рут не розуміє, як потрібно йому вибитися в житті, <u>вона не втрачає своєї принадності</u> (MI: URL).</i>
94.	<i>One afternoon he <u>saw her mother coming out of a bank, and received another proof of the enormous distance that separated Ruth from him</u> (ME: 32).</i>	<i>Якось удень він побачив, <u>коли її мати вийшла з банку, і ще раз упевнився, яка величезна безодня відділяла Рут від нього</u> (MI: URL).</i>
95.	<i>They <u>let us find it out for ourselves afterwards</u> (ME: 110).</i>	<i>Але <u>одного нам тоді не сказали, полишаючи, щоб згодом ми самі докопалися</u> (MI: URL).</i>
96.	<i>He <u>makes me sick sometimes, sick and ashamed of myself</u> (ME: 110).</i>	<i>Коли я дивлюсь на нього, <u>мені стає прикро й соромно за себе</u> (MI: URL).</i>
97.	<i>She <u>had wanted him to devote himself to study, and, though she had not openly disapproved of his</u></i>	<i><u>Вона хотіла, щоб він цілком віддався навчанню, і хоч одверто не засуджувала його захоплення</u></i>

	<i>writing, she had never approved (ME: 113).</i>	<i>літературною творчістю, але ніколи й не схвалювала його (MI: URL).</i>
98.	<i>But when she had taken her degree, she asked him herself <u>to let her see something of what he had been doing</u> (ME: 113)</i>	<i>Але, одержавши диплома, Рут сама попросила Мартіна <u>показати їй щось із його творів</u> (MI: URL).</i>
99.	<i>Up to that time, drinking had seemed to him <u>the proper thing for men to do</u>, and he had prided himself on his strong head which enabled him to drink most men under the table (ME: 33).</i>	<i>Досі він вважав, що <u>кожному чоловікові годиться випивати</u>, і пишався тим, що не здавався навіть тоді, коли інші вже падали під стіл (MI: URL).</i>
100.	<i>He <u>wanted her to feel with him this big thing that was his, that he had seen with his own eyes, grappled with his own brain, and placed there on the page with his own hands in printed words</u> (ME: 117).</i>	<i><u>Він хотів, щоб Рут разом з ним відчула те велике, що він бачив власними очима, осягнув власним розумом і власною рукою виклав на папері</u> (MI: URL).</i>

SUMMARY

Our master's thesis concerns investigation of structural and semantic features of syntactic constructions of secondary predication and their rendering into Ukrainian based on the novel by Jack London *Martin Eden* 'Мартін Іден'.

A review of scientific literature on the test question, namely: structural and semantic features of syntactic constructions of secondary predication and their rendering into Ukrainian based on the novel by Jack London *Martin Eden* 'Мартін Іден' (N. Ababilova, O. Volchenko, V.V. Zhukovska, I.P. Ivanova, V.I. Karaban, I.V. Korunets and others) makes it possible to argue that in modern linguistics and translation studies this problem is not given enough attention.

The **topicality** of the work is determined by the general focus of modern linguistic and translation studies research to identify the features of structural and semantic features of syntactic constructions of secondary predication and their rendering into Ukrainian based on the novel by Jack London *Martin Eden* ‘Мартин Еден’. The topicality of the study is due to the constant growth of scientific interest in the functioning of structures with non-finite forms of the verb in the process of translation, that are also referred to as syntactic structures of secondary predication (hereinafter SSSP), since they are characterized by regular implementation in the English language and do not have direct correspondences in the Ukrainian language. These include structures known as Complex Object, Complex Subject, For-to-Infinitive Construction, Absolute Participial Construction, and Gerundial Predicative Construction.

The **aim** of the research is to study the characteristics of structural and semantic features of syntactic constructions of secondary predication and their rendering into Ukrainian based on the novel by Jack London *Martin Eden* ‘Мартин Еден’.

The realization of the given purpose is expressed in special **objectives**:

- to distinguish the differential features of structures of secondary predication in modern English;
- to give a structural description of the SSSP of modern English on the basis of the occurrence of this unit to the syntactic structure of the sentence;
- to establish a complete inventory of the SSSP of modern English and the criteria for their classification;
- to investigate the functional characteristics of the SSSP and their components;
- to outline the principles of the formal and grammatical modeling of the SSSP;
- to construct formal models of structures of secondary predication;
- to study the characteristics of the SSSP and the methods of their translation in the literary discourse.

The **object** of the study is syntactic structures of secondary predication, known in the standard grammar of English as Complex Object, Complex Subject, infinitive structure with the preposition “for” (For-to-Infinitive Construction), Absolute Construction, Gerundial Predicative Construction.

The **subject** of the analysis is the structural and functional characteristics of the SSSP and the methods of their translation in the literary discourse.

The data sources of the research is the novel “Martin Eden” by Jack London and its Ukrainian translation «Мартін Іден», performed by Maria Ryabova.

The methods of research. To study the material of the research, the following methods have been used: descriptive method – for the allocation of units of analysis; the method of distributive analysis – for the division of the selected units (secondary segmentation) into word forms for the purpose of their analysis, classification and interpretation for the use of the data obtained during the formal description of the SSSP.

The **scientific novelty** consists in the fact that in the scientific work the basic types of SSSP are determined and their classification is proposed. The functional features of the SSSP in the literary discourse are analyzed. The method of translation of secondary predication in the literary discourse is developed.

The practical value of the results obtained. The results obtained in the thesis are a definite contribution to the general theory of translation, can be used for educational and methodological purposes, in particular in the study of English syntax. As a result of studying the subject, results were obtained that can be used in teaching a practical course of translation in high school, for educational and methodological purposes, in particular when studying English syntax and reading lecture courses on theoretical grammar of English (sections “Parts of speech: non-finite forms of the verb”, “Syntax”); from the foundations of structural and applied linguistics; the theory of translation. Application of results of work in systems of automated processing of speech information increases the efficiency of recognition of syntactic structures of secondary predication.

The logic of research predetermined **the structure** of master's project. The work consists of introduction, three chapters, conclusions to each chapter, general conclusions, bibliography, list of reference sources, list of data sources, annex, summary.